БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

266 (11865) | 1968 оной ноябрийн 13, среда | Сэн 2 мүнгэн

ҮҮЛЭЙ ОНИН

ОДОДОО ...ГСАНХАЙ ...АЙГШАД

...милициин үдэртэ зорюу... баяр ёһололой суглаан ...лотын Союзуудай байшан... ...онно зал соо ноябриин 11-... Ниислэлэй, Москвагай ...ин ажалшадай түлөөлэгшэд ...ин албанай ветерануудые, ...сахигшадай эрхимүүдые, ...һайн дураараа туһалагшад ...дружиннигуудые ха...амаршалба.

...-эй Московско комитедэй ...секретарь В. И. Конотоп ...нээгээ.

...Ленинэй үүсхэлээр эм...бэн совет милициин зам ...ССР-эй ниитын гурим са...министр Н. А. Щелоков ...хэбэ.

...-эй летчик-космонавт, Со...Союзай хоёр дахин Герой ...ереговой милициин хүдэл...шадые амаршалаа.

...эй ЦК-да, СССР-эй Вер... Соведэй Президиумдэ, ...Министрнүүдэй Соведтэ ...ахэ амаршалгын бэшэгэй ...суглараашад бүгэдын дуу...талан абаба.

(ТАСС-ай корр.).

...П-ын V-дахи ...ЕЗД НЭЭГДЭЭ

...ШАВА. (ТАСС-ай тусхай ...Варшавын соёлой ба эрдэ...ондохи конгрессүүдэй зал ...ышын нэгэдэмэл хүдэлмэ...й партиин V съезд нояб...11-дэ нээгдэбэ.

...ин Центральна Комитедэй ..., социализмые, Польшын ...Республикые саашадань ...лхэ зорилгонууд, Цент...шалгалтын комиссиин тоо...сэд дээрэ зүбшэн хэлсэг...нтральна Комитет, Цент...шалгалтын комисси һун...юм.

...уу коммунис ба хүдэлмэ...й партинуудай делегаци...ээ тоодо КПСС-эй ЦК-гай ...на секретарь Л. И. Брежн...гтэй Советскэ Союзай ... партиин делегаци ...хүдэлмэридэ хабаадалса...

...хэ зүйлэй нэгэдэхи асуу...ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэ...етарь В. Гомулка элидхэл...

...үхэдэлхэйн эб ...рамдалай Соведэй ...иуму мэй заседани

...И. (ТАСС). Бүхэдэлхэйн ...рамдалай Соведэй Президи...заседани ноябриин 11-дэ ...ээгдэз. 40 ороной түлөөлэг...й найрамдалай түлөө тэм...й уласхоорондын хүдэлөө...эжэ ажал ябуулагшад эн...аадана. Вьетнам тухай ..., Европодо аюулгүй бай...алга, Дүтын Зүүн зүгтэ...тиин Америкэдэхи, Урда ...ахи байдал заседани дээ...эн хэлсэгдэхэ юм.

...й президент-координатор ...а Блюм (Бельги) Прези...заседаниие нээбэ. Фин...н эб найрамдалай тала ба...ай зүгһөө арадуудай улас...ын эб найрамдал ба хани ...анай түлөө парламентскэ ...эй түрүүлэгшэ Матти Кек..., «Финляндидахи эб най...ай тала баригшадай» ко...й түрүүлэгшын орлогшо, ...тын депутат Энсио Пар... заседанида хабаадагшадые ...лба.

...иумэй заседани ноябриин ...тор үргэлжэлхэ.

„ЗОНД-6" ...ИДХҮҮЛЭГДЭЭ

...ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

...улинай дайдые шэнжэлхэ ...матай зохилдуулан 1968 ...ноябриин 10-да «Зонд-6» ...втомат станци һара тээшэ ...эгдэн дэгдээгдээ. Автомат ...Газарые тойродог хамэл ...абшадаг замһаа өөрын...айта замда оруулагдаа.

...эн тодорхойлһон мэдээнэй ... «Зонд-6» гэжэ автомат ...тоологдон хараалагдаһанда ...н замаар ниидэнэ.

...ашадархи замбуулинай ... ниидэхэ зам шэнжэлхэ, ...эн станци дээрэхи оньһон ...алгэнүүд ба агрегадуудай ...р хүдэлхые шалгажа үзэхэ ...табигдаа.

...д-6» станцитай найдамтай ...олбоон байгуулагданхай. ...трическэ мэдээнэй ёһоор, ...дээрэхи оньһон түхеэрэлгэ...агрегадууд һаадгүй һайнаар ...

...н дабшуулгын, тоолон то...гын центртэ абтаһан мэ...д шэнжэлэгдэжэ байна.

ТЕХНИКЭЕЭ ТҮРГЭНӨӨР, ҺАЙНААР ЗАҺАБАРИЛХА

Хүдөө ажахыгаа урданайхида орходоо улам хурданаар хүгжөөхэ, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин гол һалбаринуудые үргэлжэдэнь оньһожоруулха, тэндэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, хамтын ажалые аша үрэ ехэтэй болгохо хэрэгтэ машина техникэ ехэ нүлөөтэй гэжэ КПСС-эй ЦК-гай һаяхан болоһон үнгэрһэн октябриин Пленум дээрэ онсолон тэмдэглэгдэһэн байна. Трактор, комбайн, ашаанай автомашина, экскаватор болон бусад машинануудые үшөө олоор бүтээн гаргаха тушаа партии, правительствын зүгһөө тодорхой хэмжээнүүд хараалагдажа байнхай.

Манай республикын ажахынууд жэлһээ жэлдэ трактор, машинануудые олоор абана. Мүнөө үедэ колхоз, совхозуудтамнай хэдэ мянган трактор, комбайн, автомашинанууд хүдэлгэгдэнэ. Саашадаа эдэнэй тоо бүри олошорхо юм.

Тиимэһээ энэ баян техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, саг сооонь һайн шанартайгаар заһабарилха гээшэ ехэ удха шанартай. Мүнөө үедэ тараалан дээрэхи хүдэлмэри гол түлэб дүүрэжэ, трактор, машинанууд заһабарилагдажа эхилэнхэй. Үнгэрһэн октябрь һарада нёдондонойхиһоо хоёр дахин олон трактор, дүрбэ дахин олон плуг, сеялкэ бэлэн болгогдоо.

Ерэхэ хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ техниие заһабарилха хүдэлмэри Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй аймагуудай ажахынуудта эмхитэйгээр захалаа. Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой механизаторнууд трактор, сеялкэ, плуг заһабарилха дүрбэдэхи кварталай түсэб һайндээрэй урда тээ дүүргэжэ, бухы трактор, машинануудаа шэнэ жэл гаратар хабарай тарилгада бэлэн болгохо гэжэ шиидээ. Тиигээд тэдэнэр малай үбэлжэлгэдэ, түл абалгада хабаадахаар зоригжонхой. «Дружба» колхозойхидой үүсхэлые аймагай бусад ажахынуудай механизаторнууд халан дэмжэнэ.

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Заганский», «Искра», «Забайкалец» колхозууд заһабарилгынгаа мастерскойнуудые ажахын тоосоондо оруулжа, тэндээ үлүүсэ олон хүнүүдые хабаадуулангүйгөөр, хүдэлмэрөө һайн шанартайгаар, түргэнөөр бүтээдэг болонхой.

Энэ жэл хүдөө ажахын техникэ үбэлдөө нарин һайнаар хадагалха талаар республикын ажахынуудта ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Олохон колхоз, совхозууд машинануудаа зохидоор табиха тусхай талмайнуудые түхеэрһэн байна. Зэдын аймагай Борьёогой, «Октябрьский» совхозууд, Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз болон бусад ажахынууд комбайн, машинануудаа техническэ эрилтын ёһоор сэбэрлэжэ, зохидоор хадагалдаг болоо. Энээндэ республика дотор соносхогдоһон конкурс нүлөөлһэн байха юм.

Республикын «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй мастерскойнууд, заводууд техникэ заһабарилгада урдынхиһаа нилээд бэлэдхэлтэйгээр ороо. Колхоз, совхозуудта заһабарилгын олон мастерскойнууд шэнээр бүтээгдэһэн байна.

Тиигэбэшье хүдөө ажахын машинануудые, трактор, комбайнуудые наринаар хадагалха, һайнаар заһабарилха хэрэгтэ дутагдалнууд, хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд олон ушарна. Республикын хэдэ хэдэн ажахынуудта сэбэрлэгдээгүй орхигдошоһон машина, түхеэрэлгэнүүд механизаторнуудай гэрэй газаагуур, хээрэ талаар үшөөл бии байһаар. Загарайн аймагай Онохойн совхозой Маевкын болон тэндэхи 5-дахи отделенинүүдтэ хүрьһэ элдүүрилхэ машинанууд ямаршье эмхи гуримгүйгөөр эндэ тэндэ таража хэбтэһээр. Комбайнуудыньшье хүсэд сэбэрлэгдэнгүй, хадагалагдаха резинэ, хэрэгсэлнүүдыньшье абтангүй орхигдошоһон байха юм. Шалгалта хээд үзэхэдэ, иимэрхүү баримтанууд Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо, бусад ажахынуудта дайралдана. Мүнөө үедэ республика дотор хүдөө ажахын техникэ хэр хадагалагданаб гэжэ хаа хаанагүй шалгагдажа байна. Энэ шалгалтын дүнгүүдые механизаторнуудай суглаан, зүблөөн дээгүүр хэлсэжэ, элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудые дары усадхаха хэмжээ абаха шухала. Имагтал энэ техникые зүбөөр харууһалжа, хадагалжа шадаагүй дээрэһээ тэрэнь сагһаа урид гарһаа гарана бшуу. Тиигэжэ ажахынуудта ехэ гарза хохидол ушаруулна, тэрэнэй заһабарилгада үлүү мүнгэ зөөри гаргашалагдана.

Байгша ондо трактор, машинануудые эртээнһээ заһабарижа эхилхэ арга байбашье, Түнхэнэй, Улаан-Үдын, Захааминай аймагуудай колхоз, совхозууд октябрь һарада биратай юумэ хэжэ шадаагүй. Түнхэнэй аймагай «Маяк», «Восточные Саяны» колхозууд заһабарилагдаха тракторнуудаа графигай ёһоор «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй мастерскойдо абаашаагүй байшоо. Энээн дээрэһээ болоно тус мастерскойн хүнүүд, түхеэрэлгэнүүд хүсэд дүүрэнээр хэрэглэгдээгүй үнгэрөө. Мүнөөшье хүрэтэр аймагай зарим ажахынууд техникэ заһабарилха хүдэлмэрээ дүүрэн хүсөөрнь ябуулжа захалаагүй байһаар.

Хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ трактор, машинануудай заһабарилгые гэдэргэ татаха, унжагайруулха гээшэ тон аюултай, ажахынуудта хохидолтой ха юм. Үнэ сэн ехэтэй түхеэрэлгэнүүдтэй, мэргэжэлтэй кадрнуудтай мастерскойнуудые нэгэшье үдэр ажалгүй байлгахада гү, али дүүрэн хүсөөрнь хүдэлгэнгүй үлэхэдэ хэды ехэ үлүү гаргаша хэгдэнэ гээшэб. Нүгөө талаараа заһабарилгые үбэл эртэ дүүргэжэ шадабал, механизаторнуудые ондоо шухала хүдэлмэридэ хэрэглэжэ болохо бшуу. Нэн түрүүн тэдэнэрые үбэлдөө комбайнуудые, ургаса хуряалгын бусад техникые бэлэн болгохо, малай фермэнүүдые оньһожоруулха хүдэлмэридэ табихаар байна.

«Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй болон колхоз, совхозуудай мастерскойнуудта шэнэ түрүү аргануудые үргэнөөр хэрэглэхэ, техникээ узловой аргаар заһабарилдаг болохо, тэндэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ асуудалнууд аймагуудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай гол анхаралда байха ёһотой. Түрүү ажахынуудай жэшээгээр хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ техникээ шэнэ жэл гаратар һайн шанартайгаар заһабарилжа дүүргэхэ, мүрысөө механизаторнуудай дунда дэлгэрүүлхэ шухала. Тиихэдээ заһабарилгада хабаадажа байһан механизаторнуудые зохид байраар, халуун эдеэгээр хангаха, тэдэндэ сүлөө сагаа культурнаар үнгэргэхэ, үбэлдөө техническэ эрдэм мэдэрэлээ дээшэлүүлхэ арга олгохо эрилтэ табигдана.

Республикын ажалшад КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые һайшаана, дэмжэнэ

АЖАХЫМНАЙ ХҮГЖЭЛТЭДЭ ТУҺАЛХА

Партимнай һайн тогтоол гаргаа! Иигэжэл манай колхозой гэшүүд хөөрэлдэжэ байна. Үржадэр партийна эхин организацинуудай секретарьнар, отделениие эрхилэгшэд, бригадирнууд сугларжа, КПСС-эй ЦК-гай хараалһан хэмжээ ябуулганууд тухай хөөрэлдэһэн, тэрэниие зондо ойлгуулха тухай хэлсэһэн байна.

Колхоз, совхозуудта материально-техническэ туһаламжа саашадаа улам ехээр хүргэдэг болохо тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо һайнаар хэлэгдэнэ. Манай ажахы жэл бүри олзо доход ехээр абажа, колхозойнгоо баялигые арьбадхажа байдаг. Энэ тогтоолой абтаһанай һүүлдэ илангаяа мал ажалай хүндэ хүдэлмэри оньһожоруулха тухай онсо анхарагдаха байһаниинь угаа һайшаалтай гээшэ. Тиихэдэ ажахынуудай экономикые хүгжөөхэ тухай зарим асуудалнууд Пленум дээрэ харагдаһан байна. Түсэбһөө гадуур гүрэндэ худалдагдаһан продукциин үнэ сэнгые дээшэлүүлһэн ушар ажахынуудай экономико хүгжөөхэ хэрэгтэ горитой туһалаа. Мүн хойшодоо хүдөө ажахын бусад продукнуудай сэнгые ехэдхэхэ тушаа хэлсэгдэһэн байна. Үшөө һайн талань гэхэдэ, гүрэндэ продукци ехээр худалдажа абаһан мүнгэ зөөриингөө хубиһаа ажалшадта нэмэлтэ түлбэри болгожо үгэхэ гээшэ һайн. Иимэ хэмжээнүүд манай колхоздо саашадаа хамтын суглаан дээрэ хэлсэгдэжэ шиидхэгдэхэ юм. Гадна колхозһоо абтадаг олзын налогые гуримшуулха тухай шухала асуудал табигдаба. Эдэ бүгэдэ колхозниигуудай урма зоригые бадаруулна.

Мүнөө колхозоймнай правлени, партийна организаци Пленумэй шиидхэбэринүүдые колхозниигуудта зүбөөр ойлгуулжа, тэрэнэй ямар ашатай байһан тушаань хэлэжэ үгэхэ, ажахынгаа һалбаринуудые олзо доходтой болгохо тушаа хэмжээ хараална. Мүнөө манай колхоз гүрэндэ продукци худалдалгаар арбан һарынгаа түсэбые үлүүлэн дүүргээ. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе бүри ехэ амжалтатайгаар угтахын түлөөдэ артелиимнай гэшүүд хүсэл зоригоо гаргана.

Н. ЮМСУНОВ,
Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой түрүүлэгшэ.

Алдарта ойн хүндэлэлдэ

Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын хүдэлмэришэдэй дунда Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтахын түлөө социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Энэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоһон комсомолшууд болон залуушуул хүдэлмэридөө һайн амжалта туйлажа, халаан бүриингөө даабари хододоо үлүүлэн дүүргэнэ. Энэ зураг дээрэ ВЛКСМ-эй гэшүүн Людмила Павлова харуулагдана. Тэрэ ажалай ехэ бүтээсэ туйлажа, үдэрэйнгөө даабари 140 процент хүрэтэр дүүргэдэг юм.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ТОБШОХОНООР...

● «Байкал» племхозой һаалишад, малшад һайндэрөө ажалай ехэ амжалтатайгаар угтаба. Племхозой түбэй фермын коллектив үнгэрһэн 10 һарада үнеэн бүриһөө 4100 килограмм һү һаагаа. Эндэхи түрүү һаалишад Любовь Сизых—4628 килограмм, Аграфена Степанова—4618 килограмм һү үнеэн бүриһөө абажа шадаа. Эдэ бүгэдын ашаар ажахымнай гүрэндэ һү тушааха жэлэйнгээ түсэб 128 процент дүүргээд байна.

К. ИЛЬИН.

● «Дружба» колхозой (Бэшүүр) механизаторнууд хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ бухы трактор, машинануудаа шэнэ жэл болотор заһабарилжа дүүргэхэ гэжэ шиидээд, түрүүшын амжалта туйлаа. Эдэнэр байгша оной 4-дэхи кварталда 15 трактор заһабарилха түсэбөө һайндэрэй урдахана дүүргээ.

Я. ТУРАНИН.

● Ургасаяа богони болзорто хуряажа дүүргээд, «Заганский» колхозой (Мухар-Шэбэр) таряашад үрэһэ хүрэнгөө бүхыдэнь тарилгын шанарта хүргэжэ шадаа. Ерэхэ хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ 15.344 центнер үрэһэниинь бүхыдөө 1-дэхи, 2-дохи классай шанартай гэжэ сэгнэгдээ.

В. ПЕТРОВ.

МҮРЫСӨӨНДЭ ШАЛГАРАГШАД

Дорпрофсожой президиум болон Зүүн-Сибириин түмэр замай управлени 1968 оной III-дахи кварталай социалис мүрысөөнэй үрэ дүн гаргаха зуураа, абаһан социалис уялгануудаа бодото дээрэнь дүүргэһэн ажалай түрүүшүүлэи нэрые түмэр замай Хүндэлэлэй самбарта бэшэхэ гэһэн шиидхэбэри баталан абаба.

Улаан-Үдын локомотивна депогой машинист М. С. Иванов, техническэ талаарнь вагонуудые шалган харууһалагша В. Т. Кашкин, Улаан-Үдэ станциин дежурна В. Н. Сергеев, дистанциин түмэршэ дархан Е. С. Матвеев, Галуута-Нуурай хэлхеэ холбооной дистанциин электромеханик В. И. Запарин, түмэр замай Мысовойн дистанциин замай мастер Д. Ф. Козулин, Улаан-Үдын дистанциин электромеханик Г. М. Трофимов социалис мүрысөөндэ амжалта туйлаа.

Түмэр замай Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэһэн эдэ түрүүшүүл Агууехэ Октябриин 51 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан уялгаяа, октябрь һарынгаа даабариие сүм дүүргэһэн байна.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЫЕ ЗАРЛАҺАН БОЛЗОР ХОЙШОЛУУЛХА ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум ингэжэ тогтообо:

Буряадай АССР-эй долоодохи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси зарлаһан болзорые ноябриин 21-һээ 1968 оной декабриин 25 болотор хойшолуулха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1968 оной ноябриин 12.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

ГҮРЭНЭЙ «БЕРЕЗКА» ГЭЖЭ ХОРЕОГРАФИЧЕСКА АНСАМБЛИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Буряадай АССР-тэ гастролёор ерээд, бэлиг шадабарияа амжалтатайгаар харуулһанайнь түлөө Гүрэнэй «Березка» гэжэ хореографическа ансамблиин коллективые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1968 оной ноябриин 12.

ОБЛПРОФСОВЕДЭЙ V ПЛЕНУМ

Буряадай облпрофсоведэй V зэлжээтэ Пленум һаяхан болобо. «В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн бэлэдхэлтэдэ республикын профсоюзай организацинуудай хабаадаха тухай» элидхэл Облпрофсоведэй түрүүлэгшэ нүхэр Л. С. Асеев хэһэн байна.

Элидхэл тушаа олон хүн үгэ хэлээ. Тэдэнэр арадуудай агууехэ вождиин түрэһэн үдэртэ бэлэдхэлэй ябаса тухай хөөрөө.

Пленум зүбшэн хэлсэһэн асуудалаар зохихо тогтоол баталан абаа. Тиихэтэйгээ хамта В. И. Ленинэй түрэһэн үдэртэ бэлэдхэлгын үедэ хэгдэхэ хүдэлмэриин хэмжээ ябуулгануудые батална.

Тэрэшэлэн «1969 ондо коллективнэ договор баталалгын гол шэглэл тухай» гэһэн Совпрофой тахалгые даагша Р. Я. Дереченкын хэһэн мэдээсэл шагнагдаһан байна. Пленум тус асуудалаар мүн лэ тогтоол баталан абаба.

Пленум эмхидхэлэй асуудал хаража үзөө. Совпрофой гэшүүд нүхэр А. С. Бадмаев, Н. И. Едукова, Г. К. Жукова гэгшэдэй республикаһаа ондоо тээшээ ошохо болоһон дээрэһээнь нүхэд В. Н. Балданова, И. А. Тропников, Ю. И. Федоренко гэгшэдые Совпрофой гэшүүдээр баталба.

Авиазаводой завкомой түрүүлэгшэ, Совпрофой гэшүүн нүхэр Д. С. Тарасовые Совпрофой президиумэй гэшүүнээр пленум һунгаба.

С. ДАНЖАЕВ.

ЭСЭГЫН ХҮБҮҮД

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

ГАЗАА һаял гэгээ ороод, нара гараха үшөө үдыхэн байхада Потап Яковлевич гэртэһээ гараад, совхозой заһабарилгын мастерской тээшэ гэшхэлбэ. Һүниндөө ороһон түрүүшын хярмаг саһан хүл доронь зөөлэхэнөөр шаршаганахадал гэнэ. Түгнэ тосхоной үйлсөөр хонжэн шахуу, машина, трактор, хүнүүдшье һүндэлнэгүй.

«Хүн зон хүдэлмэридөө гараадүй, үшөөл эртэ байна гээшэ ха» гэжэ бодоһоор ябатарынь гэнтэ холо бэшэхэнэ тракторай мотоорой сошордуу шангаар ташаганахаабяан үглөөнэй һонор агаарые хаха сохин дуулдаба.

— Аа, энэш манай баабайл. «Беларусь» трактораа хүдэлгэбэ ха юм. Үбһэ, һолоомо зөөхэеэ ошохоо һанаалтай,—гэжэ Потап энеэбхилэн аман соогоо губэд гээд, эсэгынгээ гэр тээшэ эрьежэ харана. Нээрээшье хорёогой үүдэн нээгдэжэ, хүхэбтэр шэрэтэй, хойноо прицеп-тэргэ шэрэһэн «Беларусь» трактор гараад, баруун тээшээ ондого-сондого бууһаар ябашаба.

«Баабай, баабай, шортоол хүн байнаш даа. Бултанһаа урид лэ хүдэлмэридөө гараха гэжэ яараа ёһотойш. Бүхы наһаараа тиимэл хүн гүбши. Мүнөө жара хүрэхэеэ ябанаш. Тэрэнэй гүша гаран жэлыень трактор, комбайнда хүдэлөөш. Ургаса хуряалга үни дүүрэе ха юм, нэгэ үдэр амаршоошье һааш, хэн боли гэхэ байгааб» гэжэ Потап досоогоо бодоно, эсэгынгээ далда оротор хойноһоонь хараад байба.

Саашаа мастерской тээшэ ошожо ябахалаа тэрэ бүри багахандань баабайнгаа үбэл, зунгүй трактор, машинын тоһондо хардажа елышэһэн хубсаһатай, ходол керосин, бензинэй үнэртэй ябадагые мүнөө элихэнээр һанана. Өөрөө баһал арбаад наһатайһаа эсэгээ дахажа, трактор, комбайнда һуулсаад, заримандаа руль барижа, загуун хоёр-гурба тойрожо ерэд, үетэн нүхэд-хүбүүдтэе һайрхадагаа мүнөө һанаандаа оруулна. «Эсэгэмни совхоздоо суутай механизатор юм, биишье өөрөө трактор, комбайн жолоодожо шадахаб, ехэ болоод заабол механизатор болохоб» гэжэ омогтой дорюун ябадагаа һанана ёһотой. Баһа өөрынгөө дүү хүбүүн Иван, Ильятай эсэгээ гурбуулан дахажа, трактор, машинын тоһон, талын тооһо шорой болошоод, затагар хара юумэнүүдэй гэртээ ерэхэдэнь, эжынь толгойгоо һэжэрэн:

— Баһал үнөөхи тракторайнгаа зоболонто тоһо зөөхэйдэ зуураба гүт? Эсэгынтнай хубсаһа угаажа хүшхэржэ ядахамни багадаад, таанадайхиие угааха сагни ерэбэ гү? Нэгэнтнайшье басаган байхаяа ягаа б. Хуул трактористнар болохо хубитай зон ха юмта даа,—гэгшэ бэлэй.

Нээрээшье тэрэ эхынь хэлээшэ хүсэлдөөл даа. «Эрдэм» совхозой эгээл үнинэй механизатор Яков Филлипович Калашниковай табан хүбүүдынь булта механизаторнууд болоод.

Ехэнхидээ хүн бүхэн эхэ эсэгынгээ абари зан гү, али һайн, муушье талыень һажаажа, хүсэл эрмэлзэлынь, шэнжэ тухалайнь болоод, бэлиг шадабариинь дуратай юумынь багахантшье хубиие һаань абалсажа гарадаг, тэрэниень бухы наһаараа даган дууряажа ябадаг ёһотой юм гэжэ хэлсэдэг зантай байна. Жэшээнь, гол түлэб уран бэрхэ дарханай үхибүүд ошотороо дархан болодог, малшанай хүбүүд, басагад малшан, багшынхи—багша болодог гээшэ ааб даа. Заримандаа манай үеын үри бэенэр эхэ, эсэгын замһаа тад ондоо харгы шэлэдэгшье ушар олон. Сагнай тиимэ ха юм. Сүлөөтэ һайхан Совет ороной залуушуул өөһэдынгөө зүрхэнэйнгөө дураар, хүсэл эрмэлзэлээрээ хэрэгтэй мэргэжэлээ шэлэнэ, дуратай һургуулидаа һурана бшуу.

Бүхы наһаараа газартай хүбі заяагаа холбоһон хуушанай гаряашан, механизатор Яков Калашниковай табан хүбүүдынь эсэгынгээ шэлэһэн харгыгаар ябажа, булта «булад моридой» эзэд—механизаторнууд болоо. Магад энэнь эсэгын оролдолго, һургаалһаа болоо юм гү, али өөһэдынь хүсэл эрмэлзэлгэ, дурлал тиимэ байжашье болоо, бү мэдэе.

Эгээн түрүүлэн ехэ хүбүүниинь —Потап Яковлевич 16 жэлэй саада тээ тракторай жолоо барижа эхилһээр мүнөө хүрэтэр хүдэлжэ ябана. Хабар болоходо тэрэмнай тракторта һуужа газар хахалха, зундаа үбһэ сабшаха, намар болоходо үнөөхи комбайнай жолоо барижа таряа хуряаха, үбэлдөө автомашинаар барилгын модо шулуу, малай эдихэ үбһэ тэжээл зөөхэ. Тиигэжэ жэлэй дүрбэн сагтал «булад хүлэгүүдһээ» һаладаггүй хүн гээшэл даа. Энэ намарай таряа хуряалгын үедэ Потап Калашников «СК-3» комбайнаар 6500 гаран центнер ороохо сохижо, совхозойнгоо чемпион болоо һэн.

Тэрэнэй дүү хүбүүд Иван, Илья баһал шадамар бэрхэ механизаторнууд. Мүнөө Ильянь отделенидэ механигаар хүдэлнэ. Дүрбэдэхи хүбүүн—Владимирынь залууханшье һаа, совхоз соогоо суутай комбайнер ябаһан аад, нёдондо Совет Армиин уялгата албанда мордоо һэн. Табадахи хүбүүн — Василинь арбадахи класста һурана. Тиигэбэшье баһал аханарһаа дутуугүй трактор, машина мэдэхэб, ябуулжа шадахаб гэхэл байха. Үнгэрэгшэ зундаа, намартаа амаралтынгаа үедэ Василий баабайнгаа хажууда туһалагшаар — прицепщигээр хүдэлжэ, нилээд ехэ газар хахалалсаһан, горитойхон таряа хуряалсаһан байха.

Яков Филлипович Калашников нилээд наһатайшаг болоошье һаа, залуушуулда дүрөө үгтэхэгүй, баһал жэлһээ жэлдэ эрхим үрэ дүн туйладаг. Жэшээнь, нёдондо тэрэ комбайнаараа 7500 центнер таряа сохёод, мүрысөөндэ түрүүлжэ гараа һэн.

— Мүнөө жэлдэ Потап хүбүүмни намайгаа ахна. Теэд хойто жэлдэ хэмнай илагша ааб, харуужамди,—гэжэ баабайнь хүхюугээр хэлэдэг.

Калашниковтан мэтэ зон лэ манай урдаа хараха хүнүүднай гээшэ. Эдэмнай ёһотойл юугээршье сэгнэшэгүй алтан фондимнай ха юм, — гэжэ «Эрдэм» совхозой парткомой секретарь Б. Б. Базаргармаев хэлэжэ һуугаа һэн.

М. НАМЖИЛОВ.
Мухар-Шэбэрэй аймаг.

КОММУНИСТ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

„ХҮНЭЙ ГАРААР ЮУНШЬЕ БҮТЭДЭГ“

Ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай замхаагүй байхада, военкомадай дэргэдэ олон хүнүүд сүгларанхай байба. Фронтдо мордохо уладай ябуулагдаха үедэ 16 наһатай комсомол басаган Александра Скрицкая военкомой урда зогсожо: «намайе фронтдо ябуулалсагты!» — гэһэн юм. Залуу цаһанай зориг гээшэ иимэл байгаа. Теэд... Александра Скрицкаягай урдаһаа военком харюусахадаа:

— Наһаншни бага байна. Фронтдо гараха гэбэл, хатуу һургуули дабаха хэрэгтэй, — гээд, ажал хэхыень дурадхаа һэн.

Тэрэ үедэ һайн ажалшан болоод ябаха гээшэшни баһал фронтдо туһалһантай өөрэгүйгөөр сэгнэгдэдэг байгаал даа. Тиигээд комсомолшуудай дуратай ажалдаа гаража байхада, Александра Скрицкая Улаан-Үдын мяха-консервын комбинатта ошоо һэн. Тэрэнһээ хойшо олон жэл үнгэрөө. Александра ажалайнгаа замые эндэ захалаад, дүршэлтэй ажалшан гэжэ тоологдодог болобо. Комсомолой зэргэдэ жагсажа байһан энэ залуу эхэнэр партида орожо, коммунистын хүндэтэ нэрэ зэргые арюунаар сахижа ябана.

...Томо станогой хажууда нюуртаа уршалаатай болоожо ябаһан үндэр бэетэй эхэнэр харагдана. Александра Георгиевнае бүри залуухан, комсомол басаган ябахадань үзөөд, мүнөө үедэ хараһан хүн танихагүйдөөшье болохо байгаа. Цех соо шэмээтэй, шууятай. Александра Георгиевна нэгэ станогой хажууһаа нүгөөдэдэнь ошожо, хүдэлмэришэдэй хэһэн юумые шалгана. Теэд юундэшьеб, нэгэ залуухан басаганай хажууда ошоод, бүришье удааршаба:

— Юумэн бүтэнэгүй гэнэ гүш — бүтэхэл байха даа. Шабар горшоогые бурхан бүтээжэрхидэггүй юм. Хүнэй гараар юуншье бүтэхэл байха, — гэжэрхёод, нүхэр Скрицкая тэрэ басаганай орондо хүдэлөөд үзэнэ.

— Хараад бай, иигээд ажаллахаш, — гээд, өөрынгөө дүй дүршэлые тэрэ басаганда заана. — Бари, өөрөө хүдэлөөд түрша!

Энэ цех соо коммунистнууд хүндэтэй байдаг. Тэдэнэр олон жэлдэ хүдэлһэн дүй дүршэлөө залуу үетэндөө дамжуулжа, ажалаа бүтээсэтэй болгоно. Теэд Александра Георгиевна үнинэй коммунист хадаа зондоо бүришье хүндэтэй, хүч бүхэндэ анхаралтайгаар хандадаг, хододоо туһалхые оролдожо байгша. Цехэй мастер! Тэрэнэй харюусалгашье ехэ ха юм. Тиимэл байһанаа энэ эхэнэр мүнөөхи залуу басаганай хүдэлдэг станогто ерэжэ, үни удаан заажа үгөө. Александра Георгиевна тэрэ басаганай хажууда байхадаа, юумэеэ һайнаар хэжэ шадаха болоторнь хамһалсаад, ондоо станогой дэргэдэ ошоно.

Теэд энэ Тоня Левантуева цех соонь гансаараа һаянай ажаллажа байна бэшэ, харин тиимэ һургаал заабари абаха хүнүүд олон aаб даа. Нэгэтэ Катя Барышевская, Светлана Золотарева гэгшэд ажалда ороһон байба. Һургуулиин шатада байгаад, түрүүшынхеэ хүдэлхэеэ ерэхэдэнь:

— Таанад шэнги залуушуул лэ манай цехтэ ерэжэ, эрхим ажалшад болоожо байдаг юм, — гээд, нүхэр Скрицкая тэдэниие урмашуулжа, түрүүшынь үдэрһөө, ажалдань аббяастай болгоо һэн. Эдэ залуу басагад мүнөө хоёрдохи жэлээ хүдэлжэ, шадабаритай мэргэжэлтэд болоожо, комсомолойнгоо 50 жэлэй ойе амжалтаар угтабэ. Тэдэнэр даабаряа халаан бүхэндэ үлүүлэн дүүргэжэ байдаг.

Мастерай ажалынь барагдашагүй, юумэ бүхэндэ харюусалгатай. Һара бүри түсэбөө дүүргэхэ шухала. Тиигээд энэмнай ажалай эмхидхэлые һайнаар табягүйдэ бирагдадаггүй. Коммунистка Александра Георгиевна уялгаяа дүүргэжэ байхадаа, хүн бүхэнэй шадабариие хаража, ажал даалгадаг, тэрэндээ мэргэжэжэ, дүй дүршэлтэй болохыень хүсэжэ ябадаг. Хүдэлмэришэдөө зүбөөр хубаарилан табихада, хүдэлмэринь бүтээсэтэйгөөр эмхидхэгдэнэ. Машина, станогууд һаадгүйгөөр ашаглагдана.

Үглөөгүүр ажалай хаһын эхилхын урда тээ мастер цехтэ үни хада ерэнхэй харагдаха. Нүхэр Скрицкая мүнөөдэр цехтэ ямар мал үүсэлгэдэхэ тухай ажалшалтаа хөөрэжэ үгэнэ. Тиигээд хэдэн минутын тухайда тэдэнэрэйнгээ һонирхоһон асуудалда харюу үгэдэг. Орон дотор ямар һонинои үзэгдэжэ байһаниешье залхуугүйгөөр хэлэнэ. Зүгөөр коммунистын даадаг цехтэ табин хүн хүдэлнэ. Тэдэниие үдэрһөө үдэртэ шуналтайгаар хүдэлхөөр ажалдань табиха гээшэ тиимэ амархан хэрэг бэшэл! Заримдаа элдэб ушарнууд дайралдадаг шуу. Хүдэлмэри дээрээ журамгүй ябадал гаргаха хүнүүдэй байбалнь, өөрөө туһалжа шадаагүй һаа, коллективэйнгээ дунда байлгажа, нюурыень улайлгадаг. Тиихэдэнь хүдэлмэридөө буруугаар хандажа ябагшад Александра Георгиевнада угаа ехэ баярые хүргэнэ. Хүндэ арюун һайхан зам заяха ябадалые үнинэй мастер өөрынгөө, коммунистын арюун һайхан хэрэг гэжэ хэзээдэшье тоолоожо байдаг.

Мүнөө коммунист Скрицкаягай хүтэлдэг цех комбинат соогоо түрүү ябана. Нёдондо «Совет засагай 50 жэлэй нэрэмжэтэ коллектив» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй болоо һэн. Социалис мүрысөөндэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаададаг тус цехэй ажалшад ажалайнгаа бүтээсые улам дээшэлүүлхэ, табан жэлэйнгээ даабариие амжалтатайгаар дүүргэнэ.

Ажалай үдэр дүүрэбэ. Газаа харанхы боложо байна. Александра Георгиевна гэртээ яаранагүй. Магад энэ үдэр партийна бюродо гү, али партийна суглаанда ошохо байгаа аалам. Бү мэдэе! Хүдэлмэриин һүүлдэ энэ эхэнэр хододоол сүлөөгүй байгша даа. Коммунистнуудай суглаанда гү, али ондоошье хэрэгээр ябахадаа, хүн зондо ямар туһа хүргэхэб гэжэ саг үргэлжэдөө шэбшэнэ. Хүнэй гараар юуншье бүтээлгэжэ шададаг эхэнэр ха юм.

Г. ХАРЧЕНКО.

КПСС-эй ЦК-гай ОКТЯБРИИН ПЛЕНУМЭЙ ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

ГАЛУУ ТЭЖЭЭХЭДЭ ОЛЗОТОЙ

Тоо, баримтанууд гэршэлнэ

Галуу олоор барихада олзотой гү, али гарзатай гү гэһэн асуудалаар ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй хоорондо ехэ арсалдаан гарадаг, нэгэ һанал байдаггүй. Энээндэ Мухар-Шэбэрэй аймагай «Забайкалец» колхозой шубуушадай дүй дүршэл сэхэ харюусана.

Үнгэрэгшэ ойн баярай жэлдэ тус колхозой шубуушад гүрэндэ мянга гаран центнер галуунай мяха худалдаһан юм. Мүнөө үе сагай томохон ажахыда мянган центнер гээд абаад үзэхэдэ, барагтайл юм бэшэ гү гэһэн бодол түрөөд ерэнэ. Тиин гэтэр, шаралдайнхид галуу үсхэбэрилгэдэ ёһотой анхарал хандуулжа эхилээд, горитойхон амжалта туйлажа шадаа. Гүрэндэ худалдаһан центнер мяханай өөрынь үнэ сэн 70 түхэригтэ хүрэжэ, центнер бүриһөө ажахы 30 түхэриг сэбэр олзо доход оруулһан байна. Галуу олоор тэжээхэдэ баринша ехэтэй байһыень эдэ хоёр тоонууд эли тодоор гэршэлжэ үгэнэ бэшэ гү? Ушар нимэһээ «Забайкалец» колхоз галуу олоор үсхэбэрилхэдэ олзо доходтой гэжэ тоолодог болонхой.

«Забайкалец» колхоз мал олоор баридаг, тария ехээр ургуулдаг шэглэлтэй томохон ажахы юм. Гэбэшье мяха үйлэдбэрилжэ гүрэндэ худалдалга һүүлэй хэдэн жэлэй туршада мүртэй дээшэлдэггүй, заримдаа доошолдогшье байһан. Иимэ ушар байдалһаа хайшан гээд гарахаб, мяха үйлэдбэрилгые ямар аргаар дээшэлүүлхэб гэһэн асуудал колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй болон бүхы колхознигуудай һанаае ехээр зобоожо эхилһэниинь элитэ. Энэ асуудалаар артельдэ олон тоото арсалдаан, үгэ буляалдаан гараһаншье байха. Зарим нэгэ эбэртэ бодо мал, гахайнуудые шахан таргалуулха, нүгөөдүүлынь галуу олоор үсхэбэрилхэ гээдшье дурадхаһан. Түрүүн гахайнуудые шахан таргалуулаадшье туршаа. Теэд тэрэнһээнь мүртэй үрэ дүн гарааагүй. Удаань галуу олоор тэжээгээд үзэхэ гэһэн дурадхал правлениин, парткомой хамтын суглаан дээрэ ороһон юм. Тиигээд лэ галуунай фермэ барилгада 2500 түхэриг һомологдожо, юрын нэгэ хашаатай байра ажахын гурбадахи бригадын Хүгөөтэ тосхоной хажууда, Сулхара голой эрьедэ баригдаһан. Түрүүн эндэ 2—3 мянган галуу тэжээжэ эхилээ.

Галуу олоор тэжээхэдэ бариншатай байһыень нимэ тоо, баримтанууд гэршэлжэ үгэнэ. Гахайн центнер мяха абахын тула ажахы бүхэндөө 13 центнерһээ дээшэ тэжээлэй единицэ, тэрэ тоодо 12,1 центнер талха тарияанай зүйл гаргашалһан байха юм. Харин һүүлшын гурбан жэлэй туршада галуунай центнер мяха абахадаа колхоз бүхыдөө 7 центнер тухай тэжээлэй единицэ, тэрэ тоодо 4,6 центнер талха тарияанай зүйл гаргашална. 1967 ондо 525 центнер гахайн мяха абахын тула колхоз 7859 центнер тэжээлэй единицэ гаргашалһан юм. Энээн дээрэһээ тоолоод үзэхэдэ, гахайнуудые шахан таргалуулһанһаа галуу олоор тэжээхэдэ хоёр дахин бага тэжээл гаргашалагдаха зэргэтэй болоно бшуу. Жэшээнь, 7859 центнер тэжээлэй единицэ гаргашалаад, колхоз 1000 гаран центнер галуунай мяха абажа гүрэндэ худалдаха аргатай.

Түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлдэ колхоз 61 мянган галуу үсхэбэрилжэ, гүрэндэ 2000 центнер галуунай мяха худалдаха гэһэн зорилготой. Октябриин 15 болотор гүрэндэ 51 мянган галууд тушаагдаа. Тиихэдэ 85 хоногтой болоһон галуун бүхэнэй дунда зэргын шэгнүүр 3.550 грамм болоһон байна. Мүнөө харууһалагдажа байһан 10 мянган галуун эдэ үдэрнүүдтэ тушаагдаха. Мүнөө жэл гүрэндэ тушаагдаһан галуун бүхэнэй дунда зэргээр 3 килограмм 550 грамм татажа байхадань, бэлэдхэлдэ ошохо 61 мянган шубуун 2315 центнер мяхан болоно. Энээнһээ 71.610 түхэриг сэбэр олзо доходоод орохо гэжэ колхозой тоо бүридхэлшэд хүлеэнэ. Энээн дээрэһээ бодомжолходо, галуу олоор барихада али тухай бариишатай байһаниинь эли болоно.

Һайн үндэгэнһөө — һайн дальбараа

Шэнэ юумэ үүсхээд байхада бүхы ажал хэрэг түрүүшээр һанаһан соо бүтэдэггүй һэн. Гэбэшье галуу олоор үсхэбэрилжэ, тэдэнһээ ашаг олзо оруулхын тула артелиин шубуушад нилээд оролдоо. Тэрэ үедэ байра байдалшье муушаг, жаахан һэн. Нарай дальбараанууд таарамжагүй байрада байхадаа олоороо гарзалхаа һанадаг бэлэй.

Тиинһээр байтар дальбаранuудые нэгэ доро байлгажа, дэгжээжэ боломоор гурбан секцитэй ута гэгшын байра баригдажа, тусхай фермэ бии болобо. Фермые даагшаар дүй дүршэл ехэтэй шубуушан Мария Фёдоровна Калашникова томилогдоһон байна.

Галуу олоор үсхэбэрилжэ, хямда сэнтэй мяха ехээр абадаг болохын тула хоёр гол эрилтэ нарииаар сахиха хэрэгтэй юм гээд, Шаралдайн шубуушад тоолоно. Энэнь ямар тиимэ эрилтэнүүд гээшэб гэбэл, нэгэдэхеэр, эхэ галуудһаа абтаһан үндэгэеэ удаан байлгангүй инкубаторна станцида тушааха; хоёрдохёор, нарай дальбараануудаа түрүүшын 20 үдэрэй туршада тон һайнаар харууһалха хэрэгтэй юм. Эдэ хоёр эрилтые мэргэжэлтэдэй заабариин ёһоор бэелүүлхын тула эндэхи шубуушад, бүхы ажалдаа нарин нягтаар хандана.

Урдань эндэхи шубууд декабрь соо үндэгэлжэ эхилдэг һэн. Энэ үедэ Мухар-Шэбэрэй инкубаторна станци ажахынуудһаа үндэгэ абадаггүй, харин февралиин һүүл, мартын эхин багаар үндэгэ тушаан абадаг юм. Теэд гараһаар гурбан һара болоһон үндэгэнһөө өөдэргэн һайн дальбараанууд гаранагүй гэжэ шубуушад ажаглаһан байна. Юуб гэхэдэ, 80—90 хоноһон үндэгэнэй шанар муудана. Энэ үедэ галуун гуужажа эхилнэ. Ямар онол арга хэрэглэжэ, энэ дутагдал заһахаб гэһэн асуудал шубуушадай урда табигдаа. Галуунуудые хабарай сагта түрэдэг болгохо гэһэн зорилго нэн түрүүн шиидхэгдэхэ зэргэтэй болобо.

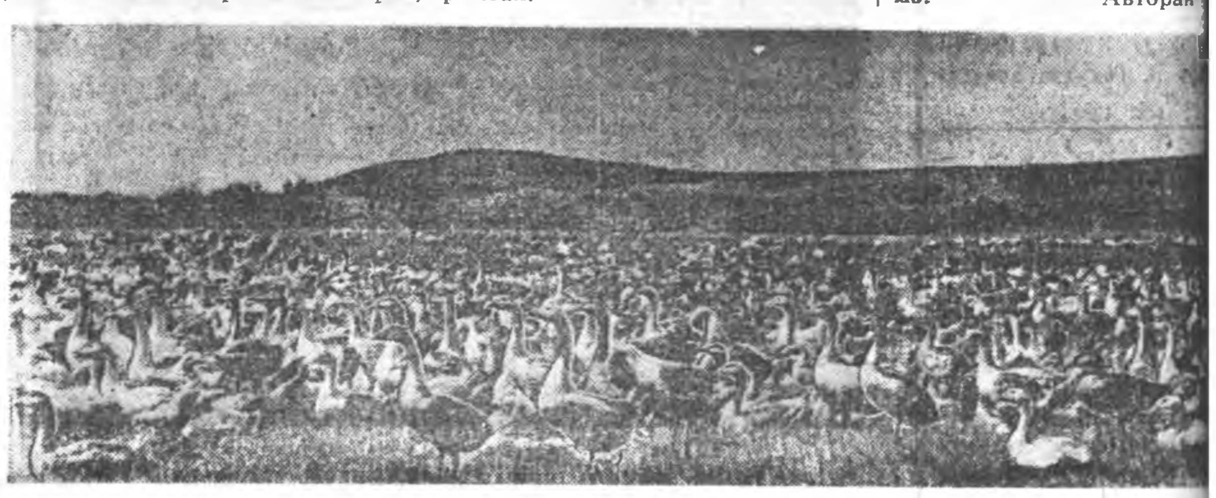
Түрэдэг галуудай байдаг байра соо наранай ба зайн галай гэрэл зорюута бага болгоһон байна. Тиихэдэнь галууд үбэл үндэгэлхэеэ болижо, февралиин хуушаар, мартын эхин багаар ехэ олоороо үндэгэлжэ захалһан юм. Эгээл энэ үедэнь Мухар-Шэбэртэхи инкубаторна станцишье ажахынуудһаа үндэгэ абажа эхилдэг. Тиигээд лэ шэнэ үндэгэнүүдээ станцида тушаахадань, тэдэнһээнь томо, өөдэргэн һайн дальбараанууд гаража эхилһэн байна. Галуудһаа үсөөхэн үдэрэй туршада олон үндэгэ абахын тула шубуушад галуудайнгаа рационииe, наранай гэрэл оруулгые зоотехническэ заабари соо бэелүүлдэг заншалтай. Тэжээлэйнь рациондо загаһанай гурил, бармаши, минеральна тэжээл нэмэжэ үгэхэ хэрэгтэй гэжэ фермынхид тоолоно. Түрэхэ галуудые һүрэгтөө үлөөхэ хэрэгэй шухала дээрэһээ үбэлжэхэ галуудаа зоотехнигтэй хамта намар бүхы һүрэгһөө илгадаг юм. Тиихэдээ жэлһээ дээшэ болоһон залуу гурбан эмэ галууң бүхэндэ нэгэ эрэ галуунай хүртэхөөр илгадаг. Эхэ галуудай һүрэгые нимэ гуримаар бүридхэхэдэ үндэгэн олоор абтадаг гэжэ шубуушадай дүй дүршэл гэршэлнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ Хүгөөтын галуунай фермынхид түсэбөөр хараалагдаһан 56 мянган үндэгэнэй орондо 95 мянгые суглуулаа. Энэнь галуун бүриһөө 42 үндэгэн абтаһан болоно.

Түрүүшын 20 хоног

Дальбараануудые түрүүшын 20 хоног соо түлжүүлхэ хоёрдохи нангин эрилтэ фермэдэ ямар аргаар бэелүүлэгдэнэб?

Инкубаторна станциһаа гараһан дальбараануудые түрүүшын табан хоногой туршада 28—30 градус дулаан байрада байлгаха гэһэн заабаритай юм. Шаралдайн шубуушадшье энэ гуримые түрүүшээр баримталһан байгша һэн. Тиихэдэнь дальбараануудынь үлбэр бэетэй, халтад гэбэл үбдэхэ, нэгэ газарта булта обоороод бэе бэеэ даража, олоороо гарзалдаг байшоо. Харин тус байра соохи температурые 25 градус болотор доошолуулаад туршахадань, дальбараанууд үбшэндөө нэрбэгдэсэгүй өөдэргэн ба түргэн томо болостой байгаа. Дальбараа дэгжүүлэгдэдэг байра соохи дулаан саг үргэлжэ доошолуулагдадаг. Түрүүшын 5 хоногой турша соо эндэхи дулаан 25—23 градус болоно. Удаадахи 6—10 үдэр соохи дулаан 23—20 градус байдаг. 10 хоноһон дальбараануудые 20 хоногтой болторнь 20—18 градус дулаан байра соо дэгжүүлдэг. 21 хоногһоо һаратай болоторнь дулаан 18 градус хүрэтэр доошолуулагдана. 31 хоногһоо дальбараануудай байра 18 градус дулаанһаа дээшэ доошоо болгогдонгүй, нэгэ хэмдээ байдаг. Гадна дальбараанууд хорин хоногтой болотороо уһанда оруулагданагүй. Нороод, хүйтэ абабал, гарзалдаг. 20 хоногһоо дээшэ болоһон дальбараанууд уһанда ороходоо яадагшьегүй. Харин гансата гүнзэгы уһанда оруулжа болохогүй. Юуб гэхэдэ, гамаржа шададаггүй.

Тэжээлэйнь рациондо татагдаһан талха тарияанай зүйл, кукурузын силос, үбһэнэй, яһанай, загаһанай гурил, бармаши, мел, гэхэ мэтэ ородог. Сүүдхэдэ нэгэ толгойдо 260 грамм тэжээлэй единицын хүртэхөөр рацион табигдана. Талха тарияанай зүйл уһанда гү, али һүндэ дэбтээжэ үгэдэг. Зүгөөр үлүү ехээр дэбтээжэрхиһэнэй хэрэггүй гээд шубуушад мэдүүлнэ. Дальбараануудай нэгэ һаратай болоторнь сүүдхэ соо 6—7 дахин эдеэлүүлнэ. Саашадаа хүхэ ногоон дээрэ бэлшээридэ гарахадань үдэшэ, үглөө бүхэндэ эдеэлүүлдэг гуримтай.

ВОЛГОГРАДСКА ОБЛАСТЬ Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ Волгоградай тракторна заводой комсомолшууд болон залуушуул Ленинскэ комсомолой һайндэрэй хүндэлэлдэ түсэбһөө гадуур 145 трактор бүтээн гаргаһан байна. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комсомолец А. Панфиловай хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд.

ТАСС-ай фотохронико.

ХҮДӨӨГЭЙ НИИТЭ-ПОЛИТИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИ

КПСС-эй Оренбургын обкомой бюро Тоцкын районой хүдөө нютагуудта олонитын дунда үнгэргэгдэдэг политическэ хүдэлмэри тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Хүдөөгэй лекторнуудай, пропагандистнуудай, агитаторнуудай тоо олошоржо байна гэжэ КПСС-эй райкомой секретарь И. Ф. Дружкин мэдээсэбэ. Бүхы колхоз, совхозуудта эдэнэрэй бүлэгүүд хүдэлнэ. Партиин райкөм олонитын дунда политическэ хүдэлмэри ябуулхадаа, элдэб онол аргануудые хэрэглэнэ. Район соо хүдэлжэ байгаа ная гаран соёлой байшан, клуб, улаан булангуудта асуудал ба харюугай үдэшэнүүд үнгэргэгдэдэг. Иимэ үдэшэнүүдтэ хүтэлбэрилэгшэд, районой эмхи зургаануудай мэргэжэлтэд үгэ хэлэдэг. Хүдөөгэй ажалшадай эрилтэ болон дурадхалнуудые бэшэжэ байха дэбтэрнүүд бии болгогдоо.

* * *

Тоцк тосхоной олонитын политическэ клуб бултанда мэдээжэ болонхой. Ленин багшын түрэһөөр 100 жэлэй ойдо бэлэдхэлэй үдэрнүүдтэ эндэ ленинскэ темээр лекцинүүд уншагдана. Хүдөөгэй ажалшадай дунда нүүдэл агиткультпоезд ехэхэн ажал ябуулна.

Хүдөөгэй ажабайдалда шэнэ ёһо заншалнууд гуримшажа байна: олонитын һайндэрнүүд, ажал үйлэдбэридэ үни удаан хүдэлһэн түрүү хүнүүдые хүндэлэлгэ, Совет Армида мордоһон залуу хүбүүдые үдэшэлгэ болоно. Хүдөө нютагуудай түрүү ажалшадта зорюулан, талмайнууд, полевой стануудта ажалай солын тугууд үргэгдэнэ. Түрүүшүүлдэ зорюулһан листовконууд гаргагдана, радиодамжуулганууд эмхидхэгдэнэ.

КПСС-эй обкомой бюро мүн партиин Тоцкын райкомой хүдэлмэриин дутагдалнуудые тэмдэглэжэ, саашадаа тэдэниие зайсуулха хэмжээнүүдые тодорхойлбо. (ТАСС-ай корр.).

ОКТЯБРЬ — ЛЕНИНИЗМЫН

АГУУЕХЭ Октябриин социалис революци бүхэ дэлхэйн удха шанартай үйлэ хэрэг мүн. Тэрэ хадаа хүн түрэлтэнэй хүгжэлтэдэ гүнзэгы ехэ нүлөө үзүүлээ, тиин бүхэ дэлхэйн түүхын шэнэ шата — бүхы дэлхэйе шэнээр революционно ёһоор байгуулха шата нээһэн байха.

Социалис революциин илалтын замые марксистско-ленинскэ теори заажа үгөө. Октябриин илалтые большевигүүдэй парти эмхидхээ. Партиин политика хадаа хүн түрэлтэнэй хүгжэлтын юрэнхы хуули ёһонуудые зүбөөр ойлгодог тула хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай ами наһанай үйлэ хэрэгые тодорхойлон абажа, манай ороной арадай диилэнхы олонхидоор дэмжэгдээ һэн.

Түүхын шэнэ эрхэ байдалда — империализмын үеын эрхэ байдалда марксизмые В. И. Ленин саашадань хүгжөөгөө. Тиихэ зуураа, **научна коммунизмын теориие шэнэ тобшолол ба һургаалнуудаар баяжуулаа. Тэдэнь революциин үедэ партиин стратеги ба тактика зохёолгодо гол эшэ үндэһэн болоожо үгөө һэн.**

Революциин болохоһоо холо урид Ленин парти тухай һургаал зохёогоо һэн. Тэрэ һургаалай ёһоор парти болбол пролетариадай хүтэлбэрилхы эмхи, засагые гартаа абахын түлөө тэрэнэй тэмсэлэй гол зэбсэг мүн болохо байгаа. Гадна партиин суртал бодолой, эмхидхэлэй, теоретическэ ажал ябуулгын жама ёһонуудые, партийна ажабайдалай гурим тэрэ зохёогоо бэлэй.

Ленин хүдэлмэришэн ангиин ба тарияашадай союз тухай һургаал гаргажа, энэ нэгэдэлдэ хүдэлмэришэн ангиин хүтэлбэрилхы үүргэ дүүргэхэ байһыень онсолон тэмдэглэһэн юм. Арадай түрүүшын революциин үедэ буржуазна-демократическа революцида бэелүүлхэ партиин тактика, социалис революцида буржуазно-демократическа революциин һүжэрэн орохо тухай теори Ленин зохёогоо һэн.

Империализмын үг удхые, шэнжэ шанарые гүнзэгыгөөр шэнжэлһэнэй һүүлээр В. И. Ленин дэлхэйн нэгэдэхи дайнай үедэ иимэ тобшолол хээ бэлэй: империализм болбол хосоржо байһан капитализм мүн, пролетариадай социальна революциин болохоёо байһан үе саг гээшэ. Империализмын үедэхи капитализмын хүгжэлтын хуули ёһонуудые тайлбарилаад, Ленин болбол түрүүшээр нэгэ, тусгаар гансахан орон дотор, социализмын илаха арга боломжо тухай сэсэн мэргэнээр урид хараалһан байгаа. Ленинэй энэ тобшолол Росси[illegible] сэхэ хабаатай, бодото байдалайнь удха шанартай байгаа һэн. Ушар юуб гэхэдэ, тэрэнэй олониитэ пролетариат тэрэ сагта уласхоорондын революционно хүдэлөөнэй манлайда ябажа байгаа, тиимэһээ Росси болбол империализмын системэдэ эгээл һула ба эгээл революционно орон байһан юм. Ленинэй энэ һургаал Россин пролетариадай революционно үүсхэлые һүжэргөөжэ, хаанта засагта, буржуазида доб толхо зоригынь бадаруулаа, тэмсэлэйнь илалтаар түгэсэхэ байһанда этигүүлэн найдуулаа.

Нэн түрүүн марксизм-ленинизмын теорёор зэбсэгжэһэн, тэмсэлэйнгээ уг зорилго ба зэбсэгүүдые мэдэһэн, революциин үедэ пролетариадые хайшань, ямар аргаар хүтэлбэрилхэ байһанаа мэдэһэн дээрэһээ большевигүүдэй парти Октябриин революциие ударидаха, эмхидхэхэ үүргэеэ амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаа.

Россидахи февралиин революциин һүүлээр онсо өөрсэ байдал тогтоо һэн: хоёр ондоо засаг түрэ бии болгоо.

Иимэ шэнэ орёо оршон байдалда партиин зүб стратеги ба тактика зохёохын тула имагтал Ленинэй сэсэн мэргэн ухаан бодол хэрэгтэй байгаа. Социалис революцида залан шэглэхэ гэһэн Ленинэй хараа шугам Апрелиин гайхамшагта тезисүүд дотор найруулагдаа. Энэ хараа шугам саашадаа Ленинэй хэлэһэн үгэнүүд ба бэшэһэн статьянууд дотор, мүн партиин VII (Апрелиин) конференци дээрэ тэрэнэй хэлэһэн элидхэл дотор хүгжөөгдөө, баримталагдаа һэн.

Россида бусажа ерэхэдээ, Ленин меньшевигүүдтэй нэгэдхэ гэһэн һэдэлгэтэй ушаржа, тэрэниие эрид шууд буруушааха зуураа, пролетариадай хараа шугамые амяарлан, шууд сэхээр саашадаашье бэелүүлхэ эрилтэ табиһан ба эмхидхэһэн юм. Большевигүүдэй партиие үзэл бодолой, эмхидхэлэй талаар меньшевигүүдһээ амяарлаха, марксизм-ленинизмын бата бэхи үндэһэ һуури дээрэ жагсааха гэһэн Ленинэй хараа бодол хадаа революцида хүтэлбэрилхы үүргэеэ, олониитэ пролетариадай тэмсэлые ударидаха, эмхидхэхэ үүргэеэ партиин бэелүүлхэдэнь шухалын шухала эрхэ нүхэсэл болоһон байгаа. Энэ хараа шугам шууд сэхээр бэелүүлжэ, большевик эмхинүүд олониитэтэй холбоо барисаагаа бэхижүүлээ, жэжэ буржуазиин партинуудай нүлөөн дороһоо тэдэниие гаргажа большевизмын туг дорс жагсаагаа һэн. 1917 оной намар болохо тээшэ большевик парти олониитын, орон дотороо эгээл нүлөө ехэтэй парти болоһон байгаа. Манай парти нюуса байдалһаа гарахадаа, оройдоол 24 мянган гэшүүдтэй һаа, харин Октябрьда ерэхэдэ тэрэнэй тоо 350 мянга болоһон юм.

Жэжэ буржуазиин партинууд болохо меньшевигүүд ба эсернүүдэй партинуудтай эбсэшэгүй тэмсэл ябуулхаһаа гадна, зүүнэй балмададуудта, мүн баруунай капитулянтнуудта шууд сэхэ сохилто үгэжэ, манай парти революциин үедэ хүтэлбэрилхы үүргэеэ дүүргэжэ шадаһан байгаа.

Революциин үедэ бэелүүлхэ партиин зүб стратеги ба тактика зохёолгодо пролетариадай диктатурын засаг түрэ болохо. Соведүүд тухай В. И. Ленинэй һургаал шиидхэхы удха шанартай хэрэг болоо һэн. Парижай коммунын, Россидахи 1905—1907 онуудай революциин, тэрэшэлэн уласхоорондын хүдэлмэришэдэй хүдэлөөнэй дүршэлые шэнжэлхэдээ, хүдэлмэри-

СЭДЬХЭЛ ЗҮРХЭНДЭМНАЙ МҮНХЭ ОРШОНХОЙ

ЗАНЬ. Ехэл үнинэй хото юм ндэ Владимир Ильич Ленин раһан университет бии. Тэрэ рэ зүүдэг гудамжа, энэ үни тын гол һудаһан болонхой. ал Казань хотодо тэрэ эгээл шынхеэ хаанта засагтай ту а үзэһэн байна. Эндэл тэрэ змые гүнзэгыгөөр шудалжа юн. Тэрэнэй ябаһан газар ндэхи зоной сэдьхэл зүрхэн хэ оршонхой. Энэмнай ган азанайхидай омогорхол бо үй. Эхэ оронойомнай, түбч мнай хизаар бүхэнһөө айл рдэг, зориг эрмэлзэлээр жа бусадаг байна. Тон һая дэ СЕПГ-гэй Политбюрогой д Форст Земберман, Фагер мүн датска коммунист, уран а Херлуф Бидструп болон элитэ ехэ хүнүүд ябажа

эхи Казаниин университедэй эхи ленинскэ таһагта тэдэ южо ерэхэдэ, Рида Башарова эй саана тус хананууд соо болоһые, тиигээд хүн түрэл түүхэдэ тэрэ ушарай бүхөөр тухай хөөрөө һэн.

гэхэдэ, 1887 оной декаб 4-нэй үглөөгүүр университе йшан ехэл шууяатай байһан 17 наһатай студент Владимир ов түрүүтэй хэдэн залуу демонстраци эмхидхээ бшуу. эрилтэ хадаа «ородой гү арад зоной байдал тэсэхын аргагүй муу, тэрээндэл адли студентнэрэй байдал, һуралсал баһал ахир...» гэһэн байгаа. Эдэ бүлэг студентнүүдэй жагсаалда үдэрэй 11 час болотор бүри олон хүн хабаадажа, 300 гаран хүн болоод, 4 час болотор митингэ үнгэргөө. Тэдэниие полициин хүсөөр тарааһан юм. Тэмсэл үргэлжэлхэ байһан аад, полициинхидай буудахаар забдахада, дэмыдэ шуһа урадхуулхагүй гэжэ, тэдэнэр тараа бшуу. Хаанта засагай энэ муухай аашада харюу болгон, 99 студентнэр университедһээ гаража ошоһон байха юм. Тэдэнэй тоодо Володя Ульянов оролсоо. Үдэшэлэн гэртээ ерээд, тэрэ университедэй директортэ мэдүүлгэ бэшэбэ. «Университедтэхи байдалай минии һанаанда таарахаа болиһон дээрэһээ, үндэр түрэлтэ таниие, императорска Казанска университедһээ намайе гаргаха тухай захиралта тусхайта хүнүүдтэ үгэхыетнай гуйнаб.

Юридическэ факультедэй нэгэдэхи семестртэ һуралсажа байһан студент Владимир Ульянов.

КАЗАНЬ. 1887 оной декабриин 5».

Энэл декабриин 4—5 һүни тэрэ гэрһээ тушаалгажа. Казаниин кремль доторхи түрмэдэ хаалгаһан байгаа. Тэрэниие туужа ябаһан хүн Владимир Ильичые хүнэй тухиралгаар (залуу дээрэһээ) иимэ уршагта ябадалда оробо гэжэ һанаад:

— Иимэ бүхэ хэрэмэй урдаһаа дэмы добтолнобди гэжэ ойлгоногүй гээшэ гүт даа!—гэһэн байгаа. Тиихэдэнь Володя Ульянов:

— Хэрэмтнайш үмхиршэнхэй ха юм даа!—гэһэн байгаа.

Түрүү революционно заншалаараа Казанска университет тэрэ үеын суута гуламта байһан юм. Эндэ Петрашевскиин кружогой хэдэн эдэбхитэд һураһан, Нечаевай кружогһоо Дмитрий Каракозов, Александр Ульяновтай саазалуулһан революционер Василий Осипов гэгшэд мүн лэ тус университедэй студентнэр һэн. Агуухэ математик Н. И. Лобачевский, ородой химиин үндэһэ һуури табигша Н. Н. Зинин, түүхэшэн А. П. Шапов болон бусадай үзэл суртал бултанда эли ааб даа.

Энэ үе саг болбол түрүү революционно теори бэдэрэлгээр илгардаг. Зарим студентнүүд народнигуудые, нүгөөдүүлынь демократуудые дэмжэдэг һэн. Гэхэтэй хамта, энэ үедэ студентнүүд «Капиталые», «Коммунис партиин Манифест» болон бусад марксистскэ зохёолнуудые шудалдаг байгаа. Тэдэнэй дунда Владимир Ильич эгээл эдэбхитэй хүниинь һэн. Тэрэ элитэ марксист Н. Е. Федосеевэй кружогто ябадаг байгаа. Энэ кружогойхид Россида марксизмые тарааха хэрэг ехэ урагшатайгаар ябуулһан гээшэ.

Революционно түүхээрээ ходоо омогорходог Казанска университет урдань гансал баян ангиин шадалтай хүнүүдэй хүбүүд, басагадые абажа һургадаг байһан. Теэд мүнөө эндэ үгытэй таряашадай, хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэдые, совет арадай яһатан бүхэнһөө хамаагүй һургана. Университедэй хуушан байшангай хажууда химическэ факультедэй хэдэн дабхартай, физическэ факультедэй 14 дабхартай байшангууд бодоо юм. Тэдээн соо мүнөө 6 мянган студентнэр һурана. Тиихэдэнь октябриин урда тээхи 113 жэл соо тус университедые 10 мянган хүн дүүргэһэн, энэмнай Казань хотын дээдэ һургуулинуудта мүнөө һуралсажа байһан студентнүүдэй тооһоо гурба дахин бага.

...Тэрэ холын хүлгөөтэ һүни түрмэдэ хаалгаһан Владимир Ильичые үглөөдэртэнь лэ Кокушкино һуурин сүлэһэн байгаа. Эндэ тэрэ өөрһөөнь бүри урда сүлүүлжэ ерэһэн Анна Ильиничнатай уулзаһан юм. Кокушкинада Владимир Ильич хэдэн дабхар харууһан доро ороһон байгаа. «...Тэрэниие хэнтэй уулзанаб, юун гэжэ хөөрэлдэһэн тухайнь зааханшье алгадангүй хараха!»—гэһэн даабари тэндэхи засагаархинда Казаниин губернатор ябуулһан байха юм. Теэд шанга харууһан дорошье Владимир Ильич тэндэхи хүн зонтой хани халуун холбоотой боложо шадаһан. Бүри хожомынь, 1922 оной декабриин 22-то, Кокушкино һууринайхид: «...Бидэнэйшни байдал ехэл түлюур болошоо даа.. Гэрнүүднайш үмхирөө, газарнайш муудаа. Шамдаа нэгэ посылкашье эльгээгээ һаа гээд лэ, үлүү гаргаха юумэгүйдэнэлди даа. Бидэниие баяд ноёдой дарлалта дороһоо мулталһыешни мартагшагүйбди, тиибэшье, нютагаймнай хүн байһан хадаа уриһаар моридые абаха хэрэгтэмнай туһалыш. Газартай болоһон аад, анзаһанда оруулха юумэгүйбди. Тиихэдэ шинии эжыншни—Мария Александровнагай нэрэмжэтэ һургуули нээхэ гээд лэ тулишообди. Татарайхидта хэлэжэ, энэ хэрэгыемнай шамдуула. Һургуулиингаа нээгдэхэдэ шамайгаа уриха һаназтайбди. Бэээл гамна...»—гэжэ бэшэһэн байдаг. Ильич иимэл юрын хүн зоноор, нүхэдөөр олон хүн байгаал даа. Мүнөө Кокушкино хотодо В. И. Ленинэй нэрэ үгтэнхэй. Агуу вождь таряашадай тэрэ бэшэгтэ харюу үгэнгүй байжа шадаагүй юм. Бүхы Татарай республикада 350 мянган пүүд хүрэнгын гаряа эльгээлгээ бэлэй. Гансал моридые олоор үгэжэ шадаагүй. Гэбэшье нүхэдөө трактортай болгоо һэн. Тиихэдэ бүхы Россие 100 мянган трактортай болгохо тухай хэлэдэг һэн. Теэд мүнөө Татарай республикын газар тарялан дээрэ 20 мянган трактор, 9 мянган комбайн, 10 мянган автомашина хүдэлнэ. Хаанта засагай үедэ гектарай 6—7 центнер таряа хуряахадаа ехые абаабди гэжэ хүхидэг һаа, мүнөө 15 центнер дунда зэргээр хуряана. Үнгэрэгшэ намар республикын таряашад В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 наһа гүйсэһэнэй ойдо зорюулжа, мүрысөөндэ оролсон, 92 миллион пүүд таряа гүрэнэй амбаарта тушаагаа. Иигэжэл Владимир Ильичэй 80 жэлэй саада тээ хэжэ эхилһэн тэмсэл бэелээ юмэл даа. Тэрэнэй Казаньдахи ажаябадалтай дурасхаалта газарнууд мүнөө музейнүүд болгогдонхой. Тэрэнэй олон номууд, стол тэрэ зандаа байдаг. Жэшээнь, 1888 ондо 18 наһатай Володя Ульянов Казань ерэхэдээ, эжытээ Үндэр Хада дээрэ Орловтоной нэгэ гэртэ хүлһөөр ороһон юм. Энэ гэр соо газаашаа ондоо үүдэтэй нэгэ бишыхан таһагые Володя эзэлһэн. Тэрэнэй эрдэмээ дээшэлүүлхын тула ямар ехээр хүдэлдэг байһанай гэршэ дурасхалнууд тус таһалга соо олон. Эндэл тэрэ, Мария Александровнагай хэлэһэнэй ёһоор, марксизмые шудалжа эхилһэн, Николай Евграфович Федосеевэй кружогойхидтой уулзаһан байна.

1889 оной хабарһаа эхилжэ, Казаньдахи марксистска кружогууд хүдэлмэреэ улам үргэдхэһэн байна. Володя Ульянов байрадаа бага үзэгдэдэг болобо. Полициинхидшье тагнуулаа шангадхаа һэн.

Мария Александровна хүбүүнэйнгээ түлөө һанаагаа бүри зободог болобо. Хэдыдээл тушаалгана ааб гэжэ айдаг болоходоо, Самарска губерниин газар дээрэ Алакаевка һууринай шадар нэгэ имени худалдажа абаад, майн эхеэр Казаньһаа зөөһэн байна. Тиигэжэ тэрэ тушаалгангүй үлэһэн. Юундэб гэхэдэ, тэрэнэй ябаһанай һүүлээр Н. Е. Федосеев болон тэрэнэй кружогой гэшүүд түрмэдэ хаалгаһан байна. «Самарада байха үедөө Владимир Ильич ерээдүй революционно хүдэлмэридөө хэрэгтэй болохо эрдэмээ ехээр шудалһан ба революционерэй хүнгэн бэшэ замда орохо тээшээ дүүрэнээр шиидэһэн юм»,—гэжэ Анна Ильинична хожомынь бэшээ һэн.

Ингэжэ Владимир Ильич Ленин имагтал Казаньда байха үедөө марксизмые шудалжа, революционно тэмсэлдэ бэеэ зорюулһан байна.

Татарай республикадахи Владимир Ильичтэй, тэрэнэй ажаябадалтай холбоотой газарнууд Коммунис партиин оролдолгын ашаар эгээл нангин музейнүүд болонхой гээшэ. Казаньдахи, Кокушкинадахи, университедэй дэргэдэхи Ленинэй музейнүүдые хараха, үзэхэ гэжэ хүн зон манай совет гүрэнэй хизаар бүхэнһөө, хилын саанаһаа ерэдэг байна. Тус музейнүүдэй дэргэдэ Владимир Ильич Ленинэй ажаябадал, ажал ябуулга тухай лекцинүүд, пионерскэ суглаанууд, геройнууд болон ажалай түрүүшүүлнүүдтэй уулзалганууд үнгэрэгдэдэг. Тус музейнүүдэй дэргэдэхи дэбтэрнүүд дээрэ иимэнүүд тангаригуудые уншахат: «Бидэ, Казань городой хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэд, В. И. Ленинэй нангин хэрэгые хэзээдэшье мартахагүйбди, тэрэнэй тугые дээрэ үргэжэ ябахабди». «Бидэ мүнөөдэр, В. И. Ленинэй түрэһэн үдэр, эндэ пионертэ абтабабди. Энэ үдэрые наһан соогоошье мартахагүйбди. Казаниин № 37 һургуулиин 2-дохи классай һурагшад». «Владимир Ильич Ленинэй революционно хүдэлмэреэ анха эхилһэн Казанска университет орожо хараһандаа омогорхоноб. Багша Ленинэй хэрэг бидэниие шэнэ баатаршалгануудта зоригжуулна».—гэжэ Советскэ Союзай Герой, Бретскэ хэрэмые хамгаалагша П. М. Гаврилов бэшэнэ. Тиихэдэ Бразилиин элитэ ехэ уран зохёолшо Жоржи Амаду: «Агуу Ленинэй үхибүүн наһанай намтар гайхамшаг һайхан жэшээ юм байна. Намайешье гайхуулба, омогорхуулба, ерээдүйемни зааба! —гэжэ бэшэбэ.

Иимэ сэдьхэл зүрхэнэй гүнһөө гараһан үгэнүүд Казаньдахи В. И. Ленинэй музейнүүдэй дэбтэрнүүд соо угаа олон. Гэхэтэй хамта Казань ерэһэн хүнүүд В. И. Ленинэй ябаһан газараар ябажа, һууһан столдонь һуужа үзэхэдөө, байһан байдалыень харахадаа, тэрэнэй тэмсэлэй эхинэй намтартай танилсахадаа, юунһээшье үлүүгээр баярладаг, урма зоригоо бадардаг байна. Казань хото В. И. Ленинэй ажабайдалай, ажаябадалай, тэмсэлэй түүхэдэ мүнхэ оршонхой.

Ф. ЗИЛЯЕВ,
Р. ЗИЛЯЕВА,
журналистнууд.

Казань.

В. И. ЛЕНИНЭЙ ОЙДО ЗОРЮУЛАН

Һаяшаг Улаан-Үдын Советскэ районой ажалшадай депутадуудай гүйсэдхэхэ комитедэй ээлжээтэ 11-дэхи сесси зарлагдажа, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо бэлэдхэлэй хэр ябуулагдажа байһан тухай зүбшэн хэлсэгдээ. Эндэ шэлэй заводой директор Болотов, судна бүтээлгын заводой директор Асеев болон столовонуудай трестын директорэй орлогшо Новикова гэгшэд энэ һайндэртэ зорюулагдан, хэгдэжэ байгаа хүдэлмэриингөө дүнгүүдые согсолжо, дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

Тэрэнһээ гадна, тус сессидэ хабаадагшад 1970 он болотор 62 мянган дүрбэлжэн метр үйлсэ, тротуарнуудые асфальтаар хушажа, 6860 модо, 37 мянган һөөг, бургааһа һуулгаха, 13 сэсэрлиг, 12 автобусно павильонуудые барихаар хараалһан Советскэ районой гүйсэдкомой түсэбые нэгэн дуугаар баталан абаа.

Д. КОЛМАКОВ.

БУУРАЛ САЯАНАЙ ХОРМОИДО

ГЕРОЙН ТҮРЭЬЭН НЮТАГТА

Эхэ ороноо хамгаалгын дайнай жэлнүүдтэ фашис булимтарагшадтай эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэжэ, баатаршалга гаргаһан олон түмэн геройнуудай дундаһаа буряад арадайнгаа нэрэ түрые алдаршуулһан Советскэ Союзай Герой Жамбал Ешеевич Тулаев тухай хэтэ мүнхэдөө дурсагдаха.

Зүүн Саянай зэбэ хурса оройтой мундаргануудта хаяа хадхаһан Хуурай-Хобог нютагай үргэн баян тала нэмжынэ. Эндэ «Восточные Саяны» колхоз түбхинэнхэй. Эгээл энэ нютагта алдарта баатар Жамбал Тулаев түрэһэн юм.

Ажахын элдэб олон һалбаритай энэ колхоз Таһархай, Галбай нютагуудаар һууриждаһан отделенинүүдтэй. Колхозой гэшүүдэй эзэмшэһэн эдэ нютагуудай газар дээрэ байгуулагдаһан дунда, 8 жэлэй болон эхин һургуулинуудта тус колхозой ажалшадай мянга гаран хүүгэд эрдэм номдо һуралсана. Тосхон бүридэ клуб, библиотекэ бии. Ажахын, захиргаанай байранууд, үйлэдбэриин, худалдаа наймаанай предприятинууд жэрылдэнэ. Колхозник бүхэн уужам һаруул гэрнүүдтэ ажаһуудаг. Электрын элшээр оньһото техникэеэ ашаглана. Айл, бүлэ бүхэндэ Ильичэй лампочка, радио, ном, газетэ, журнал. Эндэхи олон бүлэнэр—Бильгаевтан, Замбаловтан 1969 оной хэблэл тус бүри 90—100 түхэригтэ хүрэтэр захиһан байна. Колхозник Намсарай Сыреновэй бүлэ 42 түхэригтэ газетэ, журналнуудые захинхай.

Ажахын талаар энэ колхозой гэшүүдэй амжалта ехэ. Таһархайн отделениинхид тарянай бүхы талмайн гектар бүриһөө 22 центнер ургаса хуряажа абаа. Түсэбынь 14 центнер байгаа. Тиигээд түсэбэй ёһоор 1500 центнер шэниисэ гүрэндэ тушаахын орондо, 1900 центнер худалдаа.

Колхоз 3500 центнер мяха гүрэндэ тушаажа, байгша онойнгоо түсэб үлүүлэн дүүргээ. Түрүү малшад Цырен Анчиков, Андрей Коников, Ринчин Брюханов, Базарсада Ангасхаев болон бусад зунай бэлшээриин үедэ дааһан малайнгаа шэгнүүрые сүүдхэ бүридэ килограммһаа үлүүгээр дээшэлүүлэн таргалуулаа.

Геройн түрэһэн нютагайхид агуухэ багша В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе ажал хүдэлмэридөө ехэ амжалтатайгаар угтахын түлөө бэлэдхэл хэжэ байна. Ябаһан лэ газарта, ороһон айл бүхэндэ алдарта ойе ажалай ехэ бэлэгээр угтаха байһан тухайгаа хөөрэнэд.

— Социалис мүрысөөнэй долгин улам эршэдэһээр. Таряашад, малшад, мэргэжэлтэд, соёл гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд бүхэн тус тустаа өөһэдын хараа түсэбтэй,—гэжэ колхозой партийна комитедэй секретарь Д. Шаглаев хөөрэнэ.

Алдарта Герой Жамбал Тулаевай түрэл нютагайхид хүсэһэн, зориһоноо бэелүүлхэл байха.

Д. ЦЫБЕНОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ:

⊙ **Таһархайн отделение эрхилэгшэ Д. Андыков механизатор В. Быковский хоёр мүнөөдэр хэхэ ажалаа зүбшэнэ.**

⊙ **Таһархайн эхин һургуулиин багша һурагшадайнгаа дунда.**

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ҮГЭС ИЛАЛТА МҮН

тэдэниие дэмжэдэг гадаадын дэлхэйн хархис хүсэнүүдтэй хэһэн тэмсэлдэнь социализмын илаһан орондо хүргэһэн бүхы оронуудай ажалшадай аха дүүгэй туһаламжа—элирэн харагдаа.

Восстанида нарин нягтаар ынь партиие Ленин һургаа, эрээндэ бүхы политическэ, -техническэ талаһаань бэ хэхэ эрилтэ табяа юм. инэй зүб стратеги ба такти 17 оной Октябрьда бүхэдэл түхэтэ илалта туйлаха хэ России олонниитэ ажалша олетариадые ударидан асар боломжо большевик парти оо. Революциин амжалта хангагдааб гэбэл, парти ха найрамдалай түлөө ниитэ атическа хүдэлөөе, помещи газарые буляан абахын тү ряашадай демократическа эе, национальна тэгшэ эрхын мүлжэгдэжэ байһан арадуу ционально-сүлөөрэлгын хү буржуазие засагһаань ка, пролетариадай диктату тоохын түлөө хүдэлмэришэн социалис хүдэлөөе—эдэ е нэгэдүүлжэ, хүсэн түгэс ционно хүдэлөөн болгожо Октябриин революци ара жэтэй юм. Энээнние то йһон эгээл шухала гол зүй эхэдэ, хүдэлмэришэн ангиин, адай союз, мүлжэгшэдтэ у бүхы үндэһэ яһатанай адай хамтын тэмсэл, аха һанал нэгэдэлвэ мүн боло ктябриин революци арадай эн дээрэһээ диилдэшэгүй, й туйлалтануудынь бата бэ

рһаа түригдэһэн мүлжэгшэ уд диилдэбди гэжэ һанаа һадагтүй, тиимэһээ тэдэнэр юумээ бусаахын тула бүсэгүүдые хэрэглэжэ, илаһан ис революцида эсэргүү еволюционно буһалгаа бо сстанинуудые эмхидхэдэг юм марксизм-ленинизм һурга эһээ боложо, капитализм циализмда орохо үедэ ан эмсэлэй хурсадалгань түү ион байдалһаа үгы боложо мүлжэгшэ ангинуудай эсэлтэһээ сэхэ дулдыданги

Революциин илалтын түрүүшын үдэрнүүдэй туршада Россида хүдэлмэришэд болон таряашад буржуазин, помещигүүдэй ангинуудай хэһэн зэрлиг муухай шуһата эсэргүүсэлтые бута сохихо баатай болоо бэлэй. Москвада октябриин 27-до болоһон юнкернүүдэй, сагаан гвардеецүүдэй буһалгаан. Керенский, Красновой бандидуудай Петроградта добтолго гэхэ мэтые Россин пролетариат дабаха баатай болоо һэмнай.

Ороной түб газарта бута сохигдоод, контрреволюци Россин Зүүн зүгтэ бодоо һэн. Теэд эндэшье бута сохигдоо һэн. Контрреволюци өөрынгөө хүсөөр Совет засагые унагаажа шадахагүй байһанаа сэйлгоод, уласхоорондын империализмтай хүсэеэ нэгэдээ. Тиигэжэ манай орон дотор граждан дайн үүдхэгдээ. Энэ дайнда дотоодын контрреволюциин, харин интервентнүүдэй хүсэнүүд хүсэдөөр хяа бута сохигдоо.

Интернационализм —Октябриин революциин шухала шэнжэнүүдэй нэгэн. Пролетариадай диктатурые тогтооходоо, Россин пролетариат гансашье национальна бэшэ, үшөө интернациональна зорилго дүүргээ, бүхы дэлхэйн пролетариадай социальна талааараа сүлөөрэлгын замаар түрүүшын алхам хээ гээшэ. Тиимэл хадань Октябриин революцида ондоо оронуудай пролетариат эдэбхитэйгээр хабаадаһан, Совет республикые хамгаалхын тула уласхоорондын пролетариат эдэбхитэйгээр оролсоһон юм.

Ородой гурбан революциин, уласхоорондын хүдэлмэришэн ангиин тэмсэлэй дүй дүршэлые согсолжо, Ленин коммунис хүдэлөөнэй стратеги болон тактикые зохёолгодо тусхай хубитаяа оруулаа.

Революциин, граждан дайнай дүлэн соогуур ажалшадай интернациональна һаналаа нэгэдэл түүхын шалгалта гаража, бэхижэн хатуужаа. Социалис революциин нэгэн шухала хуули ёһо —социализмда харша дотоодын хүсэнүүдтэй, мүн тэдэниие дэмжэдэг гадаадын дэлхэйн хархис хүсэнүүдтэй хэһэн тэмсэлдэнь социализмын илаһан орондо хүргэһэн бүхы оронуудай ажалшадай аха дүүгэй туһаламжа—элирэн харагдаа.

Засагһаа түригдэһэн мүлжэгшэ ангинууд, социализмда харша хүсэнүүд гадаадаһаа хархис хүсэнүүдээр дэмжэгдэжэ, революциин һүүлээр олон жэлэй үнгэрөөшье һаань, социализмын туйлалтануудта эсэргүүгээр бодожо магадгүй гэжэ байдал гэршэлнэ. Хэрбээ тэдээн тушаа һэргэг бэшэ байбал, саг соонь сохилто хээгүй байжа, эмхидхэлээ олохо арга боломжо үгөө һаа, тиимэ юумэн ушарха байна. Энээниие 1956 ондо Венгридэ болоһон котрреволюционно буһалгаан, мүн Чехословакида һаяхан болоһон ушар гэршэлнэ.

* * *

Шэнэдхэн зохёохо агуухэ хүсэеэ социализм бүхы дэлхэйн үмэнэ харуулаа. Советскэ Союзай табин жэлэй хүгжэлтын дүнгүүд болбол марксистско-ленинскэ һургаалай үнэн зүб байһые, коммунис партиин хүтэлбэри доро манай арадай зүб замаар дабшан ябаһые буруушаагдахагүйгөөр баталан гэршэлнэ,—гээд В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо бэлэдхэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо хэлэгдэнэ.

Агуухэ Октябриин социалис революци хадаа түүхын шэнэ шата нээгээ гэһэн Ленинэй үгэһэн сэгнэлтые үнгэрһэн табин жэлэй туршада хүн түрэлтэнэй хүгжэлтэ бүрин баталаа.

Октябриин суртал, ажал хэрэг түүхын шалгалта гараа, диилдэшэгүй хүсэеэ харуулаа, манай орондо, мүн дэлхэйн бүхы оронуудта марксизм-ленинизмын теориин шухалын шухала удха шанартай байһые харуулаа. Социализмын хүсэд, бүрин дүүрэн илалта, манай орондо коммунизмда ороолго, дэлхэйн социалис системэ байгуулга—эдэ бүгэдэ Октябриин һүүлээр хүн түрэлтэнэй хүгжэлтын гол аша үрэ, дэлхэйе революционно ёһоор шэнэдхэлгын гол дүн мүн.

Ленинэй хэрэг илагдашагүй!

А. ЛУКАШЕВ.

МАНАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

Геологиин хүгжэлтэдэ туһатай байха

Чехословакиин социалис республикын ниислэл хото—Прагада уласхоорондын геологическа конгрессэй XXIII сесси боложо үнгэрһэн байна. Манай ороной эрдэмтэдэй тоодо оролсожо, тус сессидэ хабаадалсаһан СССР-эй Наукануудай Академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай петрографиин лабораториие даагша Г. В. Андреев, мүн Буряадай филиалай Сэлэнгын экспедициин ахалагша геолог Ф. И. Ковальский гэгшэд һаяшаг Улаан-Үдэеэ бусаба. Нүхэр Г. В. Андреевтэй манай корреспондентын хэһэн хөөрэлдөөе доро толилбобди.

Корреспондент: Энэ сесси дээрэ геологууд гол түлэб ямар асуудал зүбшөө гээшэб?

Г. В. Андреев: Газарай хүрьһэнэй хубилалтанууд тухай олон, тон һонирхолтойшье элидхэлнүүд сессидэ үзэмжэдэ табигдаа.

Корреспондент: Геологиин эрдэмдэ хабаатай уласхоорондын ямар нэгэдэлнүүд байдаг юм?

Г. В. Андреев: Уласхоорондын геологическа конгрессэй сессинүүд, минералогиин ассоциацинууд, мүн үшөөшье ондоо нэгэдэлнүүд байха.

Корреспондент: Хэр олон гүрэнэй түлөөлэгшэд энэ сессидэ хабаадалсааб?

Г. В. Андреев: Прагадахи Съездэнүүдэй ордон соо нээгдэһэн энэ сессидэ 92 гүрэнэй 3200 делегат байгаа. Тиихэдэ манай ороной 130 научна болон үйлэдбэриин эмхинүүдэй 265 хүн хабаадалсаа. Бүришье олон түлөөлэгшэдые эльгээһэн гүрэнүүд бии һэн.

Корреспондент: Манай ороной эрдэмтэд дээрэ дурсагдагша нэгэдэлнүүдтэ үнинэй хабаадалсана гээшэ гү?

Г. В. Андреев: Ородой эрдэмтэд геологическа конгрессэй түрүүшын сессиһээ эхилжэ хабаададаг байгаа. Харин манай Буряадай эрдэмтэдһээ эгээн түрүүн геолого-минералогическа эрдэмэй кандидат Цыбик Очирович Очиров 1964 ондо Индидэ болоһон конгрессто хабаадалсаһан юм.

Корреспондент: Сессиин хүдэлмэри тухай хөөрэжэ үгыт.

Г. В. Андреев: Энэ сессиие уласхоорондын геологическа конгрессэй XXII сессиин президент, Индиин профессор Д. Н. Вадиа нээһэн байгаа. Удаань тэрэнэй дурадхалаар XXIII сессиин президентээр Чехословакиин геолог, эрдэмэй доктор И. Свобода һунгагдаа.

И. Свобода ЧССР-эй правительствын түрүүлэгшэ О. Чернигтэ, мүн Прага хотын мэр Л. Черни гэгшэдтэ үгэ үгэһэн байгаа. Дурсагдагша нүхэд конгрессто хабаадагшадые амаршалаад, амжалтатайгаар ажаллахыень хүсэһэн байна.

Тэрэл үдэр сессиин пленарна заседани эхилжэ, нэн түрүүлэн профессор Р. Ф. Леггет (Канада) байгаалида хүнэй үзүүлдэг нүлөөн тухай дэлгэрэнгы элидхэл хээ һэн. Удаань ород хэлэн дээрэ уншагдаһан академик А. П. Виноградовай (СССР) элидхэл Газар тухай эрдэмэй түүхые шэнжэлһэн шэглэлтэй байжа һонирхогдоо.

Чехословаки ороной геологическа байгуулалтые тодорхойлһон академик В. Зоубек (ЧССР) гэгшын элидхэл мүн лэ ехэ анхарал татаа.

Саашадаа сесси арбан гурбан секцинүүдтэ хубааржа, тон һайн түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаһан технологическа институдай байшанда хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

Тус сесси дээрэ СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент, профессор В. В. Белоусовай хэһэн элидхэл гол һууринуудай нэгые эзэлһэн байна. Тэрэнэй элидхэл тектоносферын хүгжэлтын зарим асуудалнуудта зорюулагдаһан байгаа. Жэшээлхэдэ, геологическа үргэн шэнжэлгэнүүдэй ёһоор, Газарай хальһан дэлхэйн нюрууда, океанууд соо ондо ондоо байтуулгатай гэжэ тодорхойлогдоо. Энэ асуудал һая болотор тайлбарилагдаагүй байгаа гээшэ. В. В. Белоусов бүмбэрсэг дэлхэй тухай шэнжэлгын айхабтар ехэ баримтата материал дээрэ океан, далайнуудай оёорой бии болоһон ушарые тодоруулба. В. В. Белоусовай элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ профессорнууд Д. Г. Уилсон (Канада), В. А Кропоткин (СССР) гэгшэд хабаадалсажа, һонирхолтой баримтануудые хэлээ.

Гадна Р. Иванов (Болгари), В. Войта (США), А. М. Гудвин (Канада), К. Д. Хеу, С. О. Шлангер (США) гэгшэдэй хэжэ байһан шэнжэлгэнүүд тухайгаа хэлэһэн элидхэл-мэдээсэлнүүд һонирхогдоо.

«Вулканизм ба тектоника» гэһэн секцидэ манай хүршэ Эрхүү хотын эрдэмтэд, СССР-эй Наукануудай Академиин гэшүүн-корреспондентнүүд И. М. Одинцов, В. Н. Солоненко гэгшэдэй элидхэлнүүд олохон оронуудай эрдэмтэдые һонирхуулһан байха. Жэшээлхэдэ, Буряад орондо, Африкада, Индидэ, Рейнскэ областьдо, мүн Хойто Америкэдэ хэгдэһэн геологическа материалнуудай тобшолол дээрэһээ газарай нюрууда набтар, хонхор газарнуудай бии бололго тухай В. Н. Солоненкын һанамжые профессор Х. Офтедал (Норвеги) илангаяа ехэтэ дэмжэһэн байна.

Корреспондент: Сессиин үедэ эрдэмтэдэй дүй дүршэлөө халан абалсалгын ямар хэмжээ ябуулганууд хэгдээ хаб?

Г. В. Андреев: Энэ талаар эмхидхэгдэһэн картанууд болон номуудай, мүн мүнөө үеын геологическа шэнжэлгэ хэхэдэ ашагтай шэнэ түхеэрэлгэнүүдэй выставкэнүүд, геологи тухай фильмүүдэй фестиваль делегаци бүхэндэ туһатай байгаа гээшэ.

Совет геологуудай олон элидхэлнүүд үгэ хэлэһэн хариин эрдэмтэдэй үндэр сэгнэлтэдэ хүртэдэг байгаа.

Калифорниһоо ерэһэн Америкын нефтяник-геологтой уулзаһан ушар һанагдана. Ород хэлэ ойлгосоор хэр гээшэб та гэһэн манай асуудалда: «Ородоор бэшэһэн хүдэлмэринүүдые уншаагүй һаа, мүнөө сагта нефтиин геологёор һайн мэргэжэлтэ болохо гээшэ бэрхэтэйл»,—гээ бэлэй. Манай һанахада, геологиин бусадшье һалбаринууд олохон оронуудта нимэрхүү байдалтай ёһотой.

Корреспондент: Удаадахи сесси хаана зарлагдаха болооб?

Г. В. Андреев: Уласхоорондын геологическа конгрессэй XXIV сесси Канадын Монреаль хотодо үнгэргэгдэхөөр хараалагдаа. Тэрээндэ манай ороной эрдэмтэд бүри олоороо хабаадалсаха байха.

Уласхоорондын геологическа конгрессэй XXIII сессиин хүдэлмэриие эмхитэйгээр, ашагтайгаар үнгэргэһэн эмхидхэлэй комитет, илангаяа манай чехословак ханинар геологическа эрдэмэй хүгжэлтэдэ нилээд ехэ туһа нэмэри үзүүлбэ гээшэ.

Цырен-Дулма ДОНДОКОВА

ОКТЯБРЬ!

Хүндэтэ Октябрь,
Хүнхинэмэ баян
Намар дээрэмнай буубаш,
Мянга түмэн тугуудшни
Магнайда огторгойн
Совет сүлөөтэ ороной
Соло барлаһан
Улаан далита жэгүүртэдтэл
Уняар дэлин,
Үүлэ сэлин
Тэнгэриин сэлмэг нюур
Тэмсэжэ абаһан түүхэе
бэшэнэ.
Агуу багша Ленинэй
Алтан захяа
Наранай утаһаар бэшэнэ,
Набшын ногоогоор бэшэнэ.
Бүмбэрсэгэй орой дээрэ
Бүрин эрхэтэ
Хүн гэжэ бэшэнэ.
Замбиин зулай дээрэ
Жаргал гэжэ бэшэнэ.
Саяан мундаргануудай оройн
Саһа дүрөөд бэшэнэ.
Сэнхир Байгалай долгиной
Шэдэлээ дүрөөд бэшэнэ.
Һанана гүш, Октябрь,
Харанхы хүйтэн Сибирь?
Түрүүн шинии ерэжэ,
Түлиһэн бадаргаһан гал
Түүхын гал болонхой,
Түбиемнай гиигүүлэнхэй!
Харана гүш, Октябрь,
Һаруултахынь, ялархынь?
Хада хээгүүр,
Һарьдаг дээгүүр
Хабсагай хаха сохёод,
Харьялма долги тогтоогоод,
Дэлхэй дээр эгээн томо
Дэнтэ станциинуудай
бодошоһынь!
Сибириин шэрхи хүн,
Шинии түрэһэн хүн
Шэнэһэдһээ үндэрөөр
Шэжэмүүдээ шүрэбдэнэ бүхөөр.
Хориндугаар зуун жэлэй
Хуби заяа шүрэбдэнэ!
Одоо, ши танихагүйш, Октябрь,
Ошотоһон Сибирие!
Харан гэһээш —
Бар тайганууд соо
Карта дээрэ үгы
Бага бэшэ хотонууд бодошоо!
Үйлсэнүүдтэнь залуу хүнүүд,
Үйлэдбэринүүдтэнь дарагар
түсэбүүд.
Холтоһото ойто Сибириин
хүнүүд
Коммунизм тээшэ алхам
алхамаар
Мүнхэ Сарьдаг өөдөө
абирһандал,
Мүр мүрөө холбон дабшанад,
Октябрь, шинии, шинии
Дүлэтэ тэмсэлэй зам шэнги
Дүлэтэ ажалай замаар
Алас холые ойртуулан,
Альган дээрээ табин,
Адха соогоо барин
Ахин бидэ дабанамди,
Энэ ута замдамнай
Эршэтэ дуумнай — ханимнай.
Дуулана гүш, Октябрь,
Дуунаймнай шэнхинэхые?
Энэ Сибирьнай шэнхинэнэ!
Баатар ажалаараа шэнхинэнэ,
Баярта дуугаараа шэнхинэнэ.
Һайн даа, Октябрь,
Һаруул Үе саг нээһэнэйш түлөө!
Һайн даа, Октябрь,
Ханхинама дуу бэлэглэһэнэйш
түлөө!

И. С. ТУРГЕНЕВЭЙ ТҮРЭҺӨӨР 150 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ХАНИ НҮХЭР, ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГШЭ

Иван Сергеевич Тургенев... Үни хада арбадахиие дүүргэһэн хүнүүд агуу зохёолшын нэрые домоглон дурдахадаа, хэды жэлэй саада тээ шудалһан «Муму», «Ангуушанай тэмдэглэл», «Бежинэй нуга» болон бусад зохёолнуудыень эрхэ бэшэ һанана ёһотой. Һанангүй яахаб. Зуугаад жэлэй туршада дунда, дээдэ һургуулиин үхибүүд зохёолнуудыень һонирхон үзэжэ, хэзээдэшье мартагдашагүй образууд дээрэнь хүмүүжүүлэгдэнэ бшуу.

Юрын ангуушад, таряашадай үхибүүд, зарасанар, чиновнигуудһаа эхилээд, дээдэ тушаалай хүнүүд хүрэтэрөө И. С. Тургеневэй зохёолнууд дотор эли тодоор зураглагдажа, ямаршье уншагшын зүрхэ сэдьхэлые хүлгүүлдэг образуудаар һонирхон байдаг ха юм. Мэдээжэ зохёолнуудыень уншаагүй, геройнуудтань дурлаагүй хүнүүд манай орон дотор үсөөхэн бээз. Имагтал ёһото зохёолшон байһан тула И. С. Тургенев ород арадай һанал эрмэлзэл, һайн һайхан абари зан нийтэлэн элирхэйлхэһээ гадна, бүмбэрсэг дэлхэйн түрүү ухаа бодолтоной хүсэл эрмэлзэлые харуулһан юм. Тиимэһээ «Отцы и дети», «Дым», «Накануне», «Дворянское гнездо» романуудынь залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ зэбсэг болонол.

Иван Сергеевич Тургеневэй түрэһөөр 150 жэл гүйсэбэ. Зуун табин жэлэй туршада бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ юун болоогүйб даа. «Галаб эрьелдээдшье» абаа. Шухалань гэхэдэ, имагтал эрхэ сүлөө тээшэ эрмэлзэһэн Базаров, Инсаров мэтын һайхан сэдьхэлтэ геройнуудайнь һанал эрмэлзэл бэелжэ, агуу зохёолшын орон нютагта Октябриин революци мандажа, хаанта засагай үедэ зобожо ябаһан Россин арадууд амгалан тэнюун байдалтай болоо гээшэ.

Агуу зохёолшын номууд тоогүй олон хэлэн дээрэ оршуулагдажа гарана. Тэрэ тоодо буряад үхибүүднайшье үндэһэн хэлэн дээрээ зохёолнуудыень уншана. Арбан юһэдэхи зуун жэлэй мэдээжэ зохёолшодтой холбоо барисаатайгаар хүдэлһэниинь, Франциин элитэ зохёолшод Эмиль Золя, Мопассан, Флобер, Мериме, Жорж Санд болон олон бусадтай саг үргэлжэ бэшэлсэжэ, үе сагайнгаа хүгжэлтын эрхимэй эрхим дээжэһээ мэдэлсэжэшье байһаниинь элитэ.

Мүнөө хаа-яанагүй агуу зохёолшын түрэһөөр 150 жэлэй ойе үргэнөөр тэмдэглэжэ, республикымнай һургуули болон библиотекэ бүхэндэ тусхай конференцинүүдые үнгэргөө.

Һаяшаг үхибүүдэй республиканска библиотекэдэ мүн баһа хүлгөөтэй байба. Зохёолшын номуудай выставкын хажууда олоороо сугларһан үхибүүд рассказ бүхэнэйнь гол удхыень тайлбарилан хөөрэлдэнэд. Тиигэжэ байтарнь ахалагша библиотекарь Валентина Георгиевна Югова орожо ерээд:

— Үхибүүд, аргаагты, һууринуудтаа ошожо һуугты,— гэжэ хандаба.

Һонюуша уншагшад тэрэ дары һууринуудтаа ошожо һуугаашье һаа, библиотекариин асуудал үгэхые хүлеэһэн хэбэртэй ёдогошолдохо юм.

— «Ангуушанай тэмдэглэл» гэһэн номыень шэнжэлхэбди. Бултадаа уншаа гүт?— гэһэн асуудал табигдаба.

Тоогүй олон гарнууд үргэгдөөдхибэ. Библиотекарь бултыень адаглан шэртэһэнэй удаа, эгээ хойно һууһан хүбүүе бодхоогоод:

— Зай, хөөрэлши даа,— гэжэ хандаба.

Уншаһан тухайдаа хүбүүн тоб байтар харюусаад, хажуудахи нүхэдөө шарайшалан шэртэһэнэй удаа:

— Иван Сергеевич Тургенев хадаа ёһотой ангуушан байгаа. Агнуурһаа бусажа ябаһаар дайлалдаһан ушар тухайдаа илангаяа һонирхолтойгоор бэшэнэ. Теэд геройнуудынь нэгэл тиимэ хайратай, тулюур ядаруу зон,— гэжэ мэдүүлбэ.

Тиихэдэнь Валентина Георгиевна бултаниие миһэрэн харасагаагаад:

— Юундэ геройнуудынь тиимэрхүү гээшэб? Хэн харюусахаб?— гэжэ асууба.

— Үгытэй ядуу хүнүүдэй ажабайдал яһала һайса мэдэхэ байгаа. Тиимэһээ зураглаһан герой бүхэнэйнь түхэл шэнжэ, абари зан эли тодоор харуулагдана,— гэжэ нэгэ хүбүүнэй сортоотойгоор харюусахада, нэгэ басаган хобхорон бодоод:

— Иван Сергеевич гансашье юрын хүнүүд тухай бэшэдэггүй, харин дээдэ түрэлэй хүнүүд тухай яһала бэшээ һэмнай,— гэжэ мэдүүлбэ.

Яахын аргагүй зүб гээшэ. Һургуулидаа, гэртээшье агуу зохёолшын номуудые һонирхон уншажа, геройнуудтайнь хамта зүрхэ сэдьхэлээ доһолгожо ябадаг бшуу. Һургуулиин үхибүүд, мүн ехэшүүлшье номуудыень хани нүхэр, эгээл дүтын хүмүүжүүлэгшэ мэтээр хүндэлжэ ябана ха юм.

М. ОСОДОЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үхибүүдэй республиканска библиотекын ахалагша библиотекарь В. Г. Югова һонюуша Саша Багаев Люда Кушнарева хоёрто агуу зохёолшын ажал ябуулга тухай хөөрэжэ байна.

Э. ЛАПИНАЙ **фото**.

ШЭНЭ ЗҮЖЭГ

Һаяшаг Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ гүрэнэй драмтеатрайхид залуу драматург Бимба Галсановай «Этигэл» гэһэн шэнэ зүжэг табижа, улаан-үдынхидые ехэтэ һонирхуулба. Мүнөө үеын залуушуулда зорюулагдаһан зүжэгыень Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Ф. С. Сахиров бүридхэн табяа. Хүгжэмыень залуу композитор Базар Цырендашиев найруулан бэшээ.

Гол рольнуудтань РСФСР-эй габьяата артистка М. Степанова, Буряадай АССР-эй арадай артист Г. Лосев, республикымнай габьяата артистнар Г. Бутуханов, Д. Жалсараев, П. Николаев, мүн бэлиг ехэтэй залуу артистнар Б. Цыбенов, М. Зоригтуева, Н. Токуренова, Ц. Гончикова гэгшэд наадана.

Уран зурааша Н. Манилов зүжэг шэмэглэн зохёогоо.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1). Буряадай АССР-эй арадай артист Г. Лосев — Холхой, артист Б. Цыбенов — Эрдэни. 2). Буряадай АССР-эй габьяата артист Г. Бутуханов — Баяр, залуу артистка Н. Токуренова — Дарима.

С. ДОРЖИЕВАЙ фото.

ХИЛЫН *саанаһаа*

Окинавынхидай илалта

ТОКИО. (ТАСС). Японой аралнуудые Холбоото Штадуудай эзэмдэжэ байлгые эрид шууд буруушаадаг Окинавын хүн зон түрүү үзэл баримталдаг хүсэнүүдэй кандидат Тиобио Яра гэгшые Окинавын захиргаанай толгойлогшоор һунгаа. Тиобио Яра Окинавын багшанарай профсоюзай түрүүлэгшэ, Японтой эдэ аралнуудые нэгэдүүлхын түлөө хүдэлөөнэй ударидагшадай нэгэн юм.

МАРТИН ЛЮТЕР КИНГЫН СОРАТНИК АЛУУЛВА

НЬЮ-ЙОРК (ТАСС). Ассошиэйтед Пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, негрнүүдэй хүдэлөөнэй алуулагдаһан ударидагша Мартин Лютер Кингын соратник Чикагода ноябриин 9-дэ автомашина соогоо буудуулан алуулагданхай олдоо. Тэрэ Чарльз Биллапс гэжэ нэрэтэй. Тэрэ Бирмингендэ (Алабама штад) хүнэй эрхые хамгаалха христианска хүдэлөөндэ эхи табиһан юм. Кинг энэ бүлэгтэй нягтэ холбоотой байгаа; Бермингендэ гражданска эрхын түлөө 1963 ондо болоһон демонстрацинуудта Кинг ба Беллапс нэгэтэ бэшэ хабаададаг байгаа. «Хилээмэнэй корзинка» гэжэ Кингын бэлэдхэһэн программа бэелүүлгэлэ хабаадалсахын тулада Беллапс Чикаго ерэһэн байгаа бшуу. Тус программа үгытэйшүүлдэ туһаламжа үзүүлхэ зорилгоор бэелүүлэгдэхэ байһан юм.

Ирландидахи байдал

ЛОНДОН. (ТАСС). Парлам... ээлжээтэ бэшэ һунгалта үнгэр... түлөө кампани Ирландида үрг... болоjо байнхай гээд Дублинэ... дээсэлнүүд абтана. Томо капи... аша туһые харадаг Фианна Фэйл... жэ зонхилхы партиин үнгэрэгд... рын тэг дунда үнгэргэгдэһэн ас... тын үедэ урагшагүйдэлгэ оппоз... онно партинуудай ябуулга хэха... тагаан болоjо үтэһэн байгаа.

Англиһаа жэшээ абан, ажалш... эрхэ ба байдалда доботолжо, эко... ческа болон финансова бэрхэ... нүүдһээ гарахые һэдэдэг правит... ствын политикаар дурагүйтэлгы... позиционно партинууд үргэнөөр... рэлэнэ. Һаяхан соносхогдоһон... бюджедэй ёһоор, бүхы янзын з... раанда налог ашалгые нэмээхэ... хараалагданхай, «Обсервер» г... тын тэмдэглэһэнэй ёһоор, Ирла... «ажамидаран һуухын тулада х... тэй болохо юмэнүүдэй үнэ сэн... ехээр дээшэлхэ» байна.

Шэнэ буудалдаа

ДАМАСК. (ТАСС). Өөрынгөө з... араб гүрэнүүдтэ эсэргүү харата... нуудые Израиль үргэлжэлүүл... Сириин сэрэгэй командовании... хай түлөөлэгшын мэдүүлһэнэй ёһ... Ар-Рукад хүүргэ шадар байһан... риин сэрэгүүдые ноябриин 10-д... раилиинхид пулемёдуудаар бу... Буудалдаан 20 минутын турша... болоһон байна. Сириин тала хох... до ороогүй.

США-дахи ҺУНГАЛТА

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Холбоото Штадуудта ноябриин 5-да президентын һунгалтын болоходо республиканец Ричард Никсон илалта туйлаа. Һунгуулиин участогуудай 99 процентһээ абтаһан мэдээнүүдэй (дуу тоололго үнөө үргэлжэлһөөр) ёһоор Никсон 302 дуу, демократическа партиин кандидат Хэмфри миил 191 дуу абажа шадаха байна. Конституциин ёһоор, президентые хуулитаар һунгалга энэ оной декабриин 16-да болохо байна. 1969 оной январиин 20-до США-гай президентын тушаалда Никсон хуулитаар орохо юм.

Ричард Никсон мүнөө зонхилжо байһан демократическа партиин хараа шэглэлые һунгуулиин урда тээхи кампаниин үедэ гол түлэб шүүмжэлэг байгаа гээд һунгалтын дүнгүүдые тайлбарилхадаа американ хэблэл тэмдэглэнэ. Иимээр хандалга хадаа Вьетнамда США-гай хэжэ байһан эзэрхэг түримхэй ябуулгануу... юумын үнэ сэнгэй хүндэрэл... расова илгаа гаргалгаһаа болон... хэлгын олошорһонһоо улам... американ арадай ехээр дураа гу... гые хэрэглэхэ, энэ дураа гута... өөртэеэ үрдилдэгшэ демократ Х... рида эсэргүүгээр залан шэгл... арга Никсондэ олгоо. Гэбэшье... хойшолуулашагүй зорилгону... шиидхэхэ тодорхой замуудые Ни... өөрөөшье дурадхаагүй гээд... рикан хэблэл тэмдэглэнэ. ... сонэй кандидатурые шэлэһэн һ... гагшад имагтал республикан... дай программын түлөө бэшэ, ха... мүнөөнэй правительствын поли... да эсэргүүсэн дуугаа үгөө. Мүнө... правительство хадаа Зүүн-Урда... дахи гаргаша ехэтэй, уршагта... байлдаанда оронoo татан оруул... байна бшуу.

НОЯБРИИН УЛАРИЛ

Ноябрь һарын агаарай температура дунда зэргээр октябриинхиһаа 10—16 градус доошоо бууха, тиихэдэ һара соо 6—13 градус хүйтэн байха. Энэнь нормоһоо 1—3 градус дээшэ, республикын урда аймагуудта нормо соогоо байха болоно.

Һара соо 5—20 миллиметр шииг нойтон орохо. Энэ хадаа нормоһоо доошо, зарим газарта нормодоо, хойто талын нютагуудта нормоһоо дээшэ хэмжээтэй шииг нойтон гээшэ.

Һарын туршада үүлэ багатай, сэлмэгшэг байжа, шииг нойтон багаханаар орохо. Ноябриин 9—13 ба 16—20 багаар тэнгэри бүрхэд гэжэ, саһан бага зэргэ орохо. Баруун тээһээ һулахаар һалхилха, түрүүшын арбан хоногой һүүлээр, ноябриин 17—20-ной үеэр һалхин шангадажа, секунда соо 13—18 метр хүсэтэйгөөр баруун-хойноһоо үлеэхэ. Һарын түрүүшын ... хадта температура һүниндө... 11—16, үдэртөө 0—5 град... хүйтэн байха бололтой. Һары... эхеэр дулааншаг байжа, һүни... дөө хүйтэн 7—12 градус, үдэ... төө 3 градус хүйтэнһөө 2 гр... дус хүрэтэр дулаан болохо юм. Ноябриин хоёрдохи хахадт... температура һүниндөө 18—2... үдэртөө 6—11 градус хүйтэ... байха хаш.

Энэ жэлдэ республикымн... гол горходой хадгалга олон ж... лэй дунда зэргын болзорто д... тэрхы гэхэ гү, 3—3 хоногоо... хожомдожо мүльһэн хүрэнэ.

Хёлго, Үдэ голнуудта юры... болзорто орходоо 5—8 хоногоо... хожомдожо зайр ороһон байн...

Л. ГОНЧАРОВА.

НҮХЭР К.

ХЮЭЕ ДОБТОЛОЛСОҺОН БААТАР ТУХАЙ

Эсэһэн, һанаата болоһон шарай. Сусарһан хара нюдэд. Баруун гарынь боогдонхой. Зүүн гар дээрэнь һомоной сараа. Солдат гуриһаар шахуу һамнаһан, набтараар эргэгдэһэн бобрик үһэтэй. Шара ногоон самсатай. Захынь саана заахан бинт. Үбсүүень һомоной шархаһанай тэмдэг болохо боолтотой.

Аалиханаар дуугарна. Үлэ мэдэг энеэбхилнэ.

— Үни һэн... Бүри багахан ябахадаа нэгэншье совет хүнтэй уулзаһайб гэжэ һанадаг һэм. Хараха, дуулаха дуратай байгааб. Танай оронтой, танай арадтай холбоотой бүхы юумэн тон дүтэ, тон хүндэтэй даа. Би мүнөө өөрынгөө нэрэ дурдажа шадахагүймни гэмшэлтэй. Би нүхэр К. байһууб. Һаяар, мүнөөдэр бэшэшье һаа, бүри һаяар шэдхэ шэрэнги соо дайсанай тылдэ ошохоб: тэндэ байратайб.

...Тэрэниие ханинарынь үргөөд ябаба. Сүлөөлэгдэһэн аад, городой патриодуудай саг зуура орхиһон Хюэ хотоһоо. Шарханъ хордоно. Нүхэдынь уһатай фляга хаташаһан уралдань дахана. Заахан дээрэ болоһон хэбэртэй. Эхэ оронойнгоо бүрхэг тэнгэриие хараба, тэндэнь томо мүшэд ялагашалдана. Боолтонь шуһан болошонхой. Үһа балгаба. Толгойнь мэнэрээд, үбдэхыеньшье мэдэхээ болишоо. Зүүдэнэйхи шэнгеэр түрэл хотынь гудамжанууд, өөрын гэр харагдахадал гэнэ. Үнихэн лэ болоһон юумэ. Багадань, гимназист байхадань... Абань эрдэмтэй, бэлигтэй бэрхэ, хатуу зоригтой хүн. Һайн һайхан сэдьхэлтэй, арад зондоо ехэ дуратай, тэдэнэй сүлөөтэ байдал тухай бодожо ябадаг. Эхэ оронойнгоо хуби заяан тухай, шадамар бэрхэ, ажалда дуратай, зүрхэтэй, доромжологдоһон арадайнгаа хуби заяан тухай хүбүүнтэйгээ ходо хөөрэлдэдэг байгаа. Тэрэ үедэ 8-дахи классай һурагша байһан К-е фашис Германитай дайлалдажа байгаа совет арадта талархаһанайнь түлөө, сүлөөтэ бодолой түлөө гимназиһаа хаяхадань, һанаагаа зобоо, зүгөөр хүбүүгээ харааагүй.

Тиихэдэ мүнөөхи хүбүүн орон соогуураа урагша, хойшонь ута һэтэ ябаа. Портнуудта ашаа тээгшээр хүдэлмэрилөө, городуудта — элдэб хүдэлмэри хээ, хүдөө тосхонуудта — барайгарай, кофиин плантацинуудта хүдэлмэрилөө. Хүдэлмэришэ зонтой уулзадаг. Индохитадай Коммунис партиин революционно кружогуудта хабаададаг байһан. Энэнь бүхы наһан соо хүрэмөөр хатуужал байгаа.

...Хэнэйшьеб гарай хүрэхэдэ, К. мэдээ оробо. Хёрбоһоной үнэр гутана: американ бомбонуудай галдаһан шэрэнги, хүдөө нютаг соогуур тэрэниие үргөөд ябаа ха юм. Хүдэлэн гэхэдээ, баһал мэдээ алдаба. Дахяад сошордолтой зүүдэн. Энэмнай хори наһатай профессиональна революционер, сэрэгшэ подпольщик. Колонизаторнуудтай тэмсэһэн жэлнүүд, партизан тэмсэлэй дүй дүршэл. Эдэ бүгэдэнь мүнөө американ алуургшадтай, дахуул армиин солдадуудтай тэмсэхэдэнь ехэ туһатай байна. Американ сэрэгүүд Хюэдэ аашална, арад зониие зобооно, залуушуулые забхайруулна. Буддистнуудшье: «Хэды шэнээн тэсэжэ болохо юм!» гэжэ хэлэдэг болонхой. К. мастерскойнууд, заводуудаар ябадаг. Хамаг юумэ харана, бүхы юумэ мэдэхэ болонхой.

Бидэ урда урдаһаа хараад һуубабди. К. һара соо эмшэлүүлээд, хүл дээрээ бодоо. Тиигэбэшье үшөөл тэнхээдүй. Хюэ тухай бидэндэ К. хөөрэхэ хүсэлтэй. Бүхы юумэн тухай, тэрэниие сүлөөлһэн тухай, саашанхи тэмсэл тухай хэлэхэ һанаатай. Тиигэбэл «Урда Вьетнамда сүлөөтэ һунгалта үнгэргөө һаа, арад зоной 80 процентнь Хо Ши Миндэ, Вьетнамай Демократическа Республикын түлөө дуугаа үгэхэ байха гэжэ США-гай агсан президент Эйзенхаурай ном соогоо юундэ бэшэһэниинь танда ойлгосотой болохо. Тэйлорэй түсэб юундэ буруу һурооб, Макнамарын түсэб юундэ нанхаруутаа6 гэжэ ойлгохоор болохо. Лай һужэрөөхэ ямаршье түсэбэй буруу һурэдэгэй ушар шалтагаан ойлгогдохо» гээд тэрэ ажаглаба.

Боолтотой гараа шангаар баряад, К. абнагүй болобо. Нюурайнь уршалаа ехэ болоно. Эсэһэниинь, һанаагаа зобоһониинь мэдэгдэхээр бэшэ. Байлдаанда орохоор эрмэлзэһэн сэрэгшэ. Бишье Ленинград шадархи Лесное тухай һанабаб. 1941 оной декабрь. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ партизануудтай түрүүшын уулзалга, фашис тыл худар һүниин дабшалга, хүүргэ болон хэлхээ холбооной лининүүдые һандаргалга. Эдэниие шанга хүйтэншье, дайсанай минэншье һаатуулжа шадаагүй. Эхэ орондоо хүбүүн ёһоор дурлалга, дайсанда дураа гуталга, хара хүсэ заатагүй илаха байһандаа этигэлгэ сэрэгшэдэй хүсые арба дахин ехэ болгоо. Тэрэ гэһэнһээ хойшо хорин табан жэл үлүүтэй саг үнгэрөө. Нүхэр К. мүнөө эндэ. Вьетнамай газар дээрэ үнгэрһэн үеые һануулба. Совет партизануудые баатар зоригтой болгоһон тэрэл ушар — Эхэ ороондоо дурлал, дайсадта эсэргүү зэбүүрхэл, илахаар зориһон тэрэл этигэл энэ хүндэ бии.

— Манай хүсэн — арадһаа эхэтэй,— гээд К. үргэлжэлүүлбэ.— Урда Вьетнамые сүлөөлхэ армиин сэрэгүүд, партизануудшье тэрэнэй дура хүсэл бэелүүлнэ. Сүлөөлэлгын национальна фронтын толгойлдог тэмсэл шэдхэ шэрэнги сооһоо, урда зүгэй хүдөө районуудһаа захалаа. Энэ жэлэй январиин эсэс багта Урда Вьетнамай городуудта тэмсэл айхабтар ехэ хүсэтэйгөөр дэлгэрээ.

Хюэ хадаа Урда Вьетнамда Сайгоной удаа хэмжээгээрээ хоёрдохи город болоно. Юрэл урданай ниислэл бэшэ, мүн бүхы ороной буддизмын түб газар юм. Урда Вьетнамай хойто районуудтахи хүтэлбэрилхы зургаануудые табюул правительство эндэ тушаан боложо байгуулаагүй. Сүлөөрэлгын дайн шэдхэ шэрэнгиһээ городуудай түб газарнуудта ерэхэ юм гэжэ Америкын эзэрхэг түримхэйшүүлшье, тэдэнэй табюулнуудшье һанаагүй байшоо. Зүгөөр тиимэ болохо гэжэ бидэ мэдээ һэмди. Үдэр бүри хүлеэжэл байгаабди, зүгөөр сэрэгшэд-подпольщигуудай тоое найдамтайгаар олошоруулаабди.

Дураа гутаха ябадал олон зонтой энэ городто үдэр бүри бадараа. Солдадууд, хүдэлмэришэд, городой эгээлэй хүнүүдшье бидэнэй хэлэхые хүлеэжэ байгаа. Бидэнэр ерээбди. Дахуул 4-дэхи армиин солдадууд удаашьегүй К-иин урдаһаа лозунг баринхай гаража ерээ. Заводой хүдэлмэришэд тэмсэн бодоо. Буддын санаартан дайсанда эсэргүүсэн тэмсээ.

Партизануудай туһаламжаар сүлөөлэлгын армиин подразделенинүүд дайсанай сэрэгүүдэй байһан газарнуудые хоёр дахин байлдаагаар тагнажа үзөө. Сайгоной полициинхидэй ааша, патриодуудые хатуу шангаар хэһээлгэ тухай, арадтаа эсэргүүгээр байлдахаһаа арсаһан солдадууд, офицернүүдые саазалха гэһэн сэрэгэй трибуналай шиидхэбэри тухай газетэнүүдтэ гараһан мэдээсэлнүүдшье, партизануудые айлгаагүй. Оршон байдал улам шангараа.

— Биданэрые хаа хаанагүй: предприятинууд дээрэ, эмхи зургаануудта, дахуул сэрэгүүдэй армиин казармануудта, буддын монастырьнуудта дэмжээ. Город дотор шанга добтолгын бэлэдхэл хэгдээ.

Городые нюусаар хүреэлһэн Сүлөөлэлгын армиин частьнуудай түрүүшынь артиллерийскэ буудалгатай хамта, миний бүлэг хэрэмэй баруун үүдэн худар добтолоо. Харуулай солдадууд үүдэнүүдые өөһэдөө нээгээд, партизануудтай хамта гарнизон тээшэ дабшаа. Бүхы гол газарнуудые гушан минута соо буляан эзэлбэ. Час соо абахаар түсэблэгдэһэн юм. Америкын советнигүүдые, дахуул сэрэгэй гарнизоной командованиие плендэ абаабди. Олонхи солдадууд Урда Вьетнамай Сүлөөлэлгын армиин бүридэлдэ тэрэ дары оролсобо.

Дайсанай бүхы тагнуулшадые мэдээд, арадта урбагшадые барижа хаагаабди. Эндэхи эхэнэрнүүд, үхибүүдшье бидэнэртэ туһалаа һэн. Шабхан соо хоргодоһон американ полковнигые барихадамнай нэгэ хүгшэн туһалаа. 1-дэхи дахуул дивизиин генеральна штабые үгы хээд, аэродромыень буляан абаабди. Город дотор арадай засагай зургаанууд байгуулагдаа.

Түрмые шангаар добтолон абаад, тэндэ хаагдаһан хоёр мянга табан зуугаад хүниие сүлөөлөөбди. Тэдэнэрые Пули Кондор гэжэ үхэлэй аралда ябуулхаяа байгаа. Түрмэ соо минэ табяатай гэжэ сэрэгшэдэй нэгэн мэдэбэ. Нүхэдөө абархын тула хамагһаа түрүүлэн үүдэн тээшэ гүйжэ ошоод гэмтэбэшье, бидэндэ зам гаргажа үгөө. Манай минёрнууд аюул зайсуулаа.

Сүлөөлгын армиин сэрэгүүд хайшан гээд городһоо гаража ошооб, городые буляан абаһанай һүүлээр, 24-дэхи хоногтонь Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Национальна фронтын тугые хэрэмэй башниһаа хайшан гээд абааб гэжэ асуубаб. Нүхэр К. иигэжэ тайлбарилба:

— Хюэе мэдэлдээ бариха түсэб манда байгаагүй, хүнүүдые гамнаха шухала байба. Хэлхеэ холбоо байгуулха хэрэгтэй һэн. Тэрээнһээ гадна, городые буулажа захалаад, агаарһаа бомбодоод, амгалан зон гэмтээ һэн.

Бидэ гаража ошообди, зүгөөр город урбагшадһаа сэбэрлэгдээ. Улад зон дайсанда мүрдүүлжэ паншуулжа байбашье, өөһэдын хараа бодолоо бэелүүлһээр. Арадай аша туһада, илалтын аша туһада ябуулга хэдэг манай бүлэгүүд Хюэдэ үлэнхэй. Урда Вьетнамай газар дээрэ америкынхидтэ хэсүү хүшэр болоо. Саашадаа бүри хэсүү болохол байха!

Виктор АНАНЬИН,
АПН-эй тусхай корреспондент.

Вьетнам.

«ПРАВДА БУРЯТИИ» МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Ленинскэ ажалай вахтада» гэһэн гаршаг доро информацинууд. ПОРП-ын V съезд дээрэ В. Гомулкын хэлэһэн элидхэл.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Тракторай эзэн хэн бэ?» гэһэн А. Митниковэй статья. «Үдэр һүнигүй» — Ф. Леоновой зураглал.

Гурбадахи хуудаһанда: «В. И. Ленинэй түрэһэн нютагта» гэһэн Э. Сосновскаягай статья. Хилын саанаһаа абтаһан мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: нютаг нютагай һонин. Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

16 часһаа 20 час хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 16 час 15 минутаһаа үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 16 час 45 минутаһаа «Өөһэдынгөө геройнуудые нэрлэгты» гэһэн дамжуулга. (Свердловскын телестудиин программа.). 17 час 30 минутаһаа «Долоон үдэр» гэһэн уласхоорондын программа. 18 час 15 минутаһаа И. С. Тургеневэй түрэһөөр 150 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баяр ёһололой вечер. 20 часһаа Улаан-Үдын телестуди хүдэлмэреэ эхилхэ. 20 час 05 минутаһаа «Березка» гэһэн гүрэнэй хореографическа ансамблиин концерт.

Редакторай орлогшо М. Н. НИМАЕВ

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-38, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров БурАССР.

Н-03675. Зак. № 1154.